

Samfunnsdeltakelse i Trøndelag 2019

Helsestatistikk-rapport nummer 4 fra HUNT4

Participation in society in Trøndelag County 2019

Health statistics report no. 4, the HUNT4 Survey

Signe Opdahl, Vegar Rangul, Dina von Heimburg, Bente Christine Gravaas, Sveinung Eiksund, Jon Olav Sliper, Kyrre Kvistad, Pål Fosslund Moa, Steinar Krokstad, Erik R. Sund

2020

HUNT forskningssenter

HUNT
HELSEUNDERSØKELSEN I TRØNDELAG

NTNU

NTNU
Kunnskap for en bedre verden

Utgitt av:
HUNT forskningssenter
Institutt for samfunnsmedisin og sykepleie,
Fakultet for medisin og helsevitenskap, NTNU
Forskningsvegen 2
7600 Levanger
<http://www.ntnu.no/hunt/>
Levanger, september 2020.
ISBN 978-82-91725-21-5

FORORD

Dette er den tredje delrapporten som presenterer tall for hele Trøndelag fylke fra Helseundersøkelsen i Trøndelag (HUNT). Det er tidligere utgitt rapporter for Nord-Trøndelag, samt to rapporter som omfatter hele fylket tidligere i år. Datainnsamlingen i Nord-Trøndelag ble avsluttet i februar 2019, mens innsamlingen i Sør-Trøndelag ble gjennomført i oktober og november 2019. I Nord-Trøndelag var dette den fjerde runden med undersøkelser av befolkningen, mens i Sør-Trøndelag var det den første. Det er knyttet stor spenning til resultatene; hvordan er folkehelse tilstanden egentlig? Uten å kjenne til fordelingen eller utviklingen av helsetilstanden i befolkningen er det umulig å drive et effektivt og målrettet folkehelsearbeid. Nå har vi kunnskapsgrunnlaget for å drive et godt folkehelsearbeid lokalt og regionalt.

Vi har observert betydelige endringer i helserelaterte forhold bare i løpet av de siste tre tiårene mens HUNT har pågått i Nord-Trøndelag. Dette viser hvor sterkt de rådende levekårene og samfunnsforholdene påvirker oss. Nå kan vi sammenligne data fra alle kommunene og fra levekårssoner i Trondheim.

Denne rapporten tar for seg ulike typer samfunnsdeltakelse. Samfunnsdeltakelse er vidt definert og kan være alt fra en kinoopplevelse til det å påvirke samfunnet som man er en del av. Samfunnsdeltakelse påvirker dermed helse og livskvalitet på flere ulike måter, og på ulike nivå. Samtidig kan helse vår påvirke hvorvidt vi i det hele tatt kan delta. Denne rapporten analyserer ikke kompleksiteten i slike sammenhenger, men beskriver helt enkelt samfunnsdeltakelse i forhold til sosiodemografiske forhold som alder, kjønn, utdanningsnivå, tilknytning til arbeidsliv og bosted.

Rapporten er utarbeidet av en analysegruppe som består av ansatte fra Trøndelag fylkeskommune (Jon Olav Sliper, Kyrre Kvistad og Pål Fosslund Moa), Trondheim kommune (Bente Christine Gravaas og Sveinung Eiksund) og HUNT forskningssenter ved Institutt for samfunnsmedisin og sykepleie, NTNU (Dina von Heimburg, Signe Opdahl, Vegar Rangul, Steinar Krokstad og Erik R. Sund).

Det at de to tidligere trøndelagsfylkene nå er slått sammen, har ført til et utvidet samarbeid mellom Trøndelag fylkeskommune, kommunene i hele det nye fylket og HUNT forskningssenter ved Institutt for samfunnsmedisin og sykepleie, NTNU. Mer omfattende rapportering fra HUNT vil publiseres fortløpende, både gjennom rapporter og på nettsidene til fylkeskommunen, kommunene og HUNT.

Levanger, Steinkjer og Trondheim, 14 oktober 2020

HUNT forskningssenter

Rapporter utgitt etter HUNT4 (voksne)

1. Folkehelseutfordringer i Trøndelag 2019. Folkehelsepolitisk rapport med helsestatistikk fra HUNT inkludert tall fra HUNT4 (2017-19)
2. Helse, kronisk sykdom og livskvalitet i Nord-Trøndelag 2017-19 (helsestatistikkrapport nr. 1)
3. Helse og kronisk sykdom i Trøndelag 2019 (helsestatistikkrapport nr. 2)
4. Levevaner i Trøndelag 2019 (helsestatistikkrapport nr. 3)
5. Samfunnsdeltakelse i Trøndelag (helsestatistikkrapport nr. 4)

Rapporter utgitt etter Ung-HUNT4 (ungdom)

1. Selvpoplevd helse, kroppsmasse og risikoatferd blant ungdom

Innholdsfortegnelse

FORORD.....	iii
1. Innledning	7
2. Metode.....	9
2.1 HUNT.....	9
2.2 Datainnsamlingen	9
2.3 Utvalget.....	10
2.4 Analyser.....	10
2.5 Levekårssoner i Trondheim.....	10
2.6 Nøyaktigheten av egenrapportert samfunnsdeltakelse	11
2.7 Tolkning.....	11
3. Resultater	11
3.1. Ulike former for samfunnsdeltakelse på fylkesnivå.....	11
3.2. Samleindikator for deltagelse som publikum	12
3.3 Samleindikator for aktiv deltagelse	17
3.4 Hvor ofte engasjerer folk seg i ulike arenaer for samfunnsdeltakelse?	21
4. Oppsummering	25
5. Referanser	26
Vedlegg 1: Kart levekårssoner Trondheim	27
Vedlegg 2: Funnplot av dårlig egenvurdert helse (%) for menn i Nord-Trøndelag	28
Vedlegg 3. Figurer for enkeltaktiviteter	29

Figurliste

Figur 1 Påvirkningsfaktorer på folkehelsen illustrert i regnbuemodellen (Kilde FHI rapport 2018).....	8
Figur 2 Spørsmålene som er brukt i denne rapporten for å beskrive samfunnsdeltakelse, slik de fremstod i spørreskjema i HUNT4.....	10
Figur 3. Andelen som har vært på eller drevet med ulike aktiviteter minst én gang siste 6 måneder. Menn og kvinner.....	12
Figur 4 Andel som har besøkt 3 eller flere av følgende arenaer de siste 6 månedene, etter kjønn og aldersgrupper: Konsert/teater/kino, idrettsarrangement, arrangement i kirke/bedehus/moské/synagoge e.l., museum/kunstutstilling.....	13
Figur 5 Andel som har besøkt 3 eller flere av følgende arenaer de siste 6 månedene, etter kjønn og utdanningsnivå i Trøndelag: Konsert/teater/kino, idrettsarrangement, arrangement i kirke/bedehus/moské/synagoge e.l., museum/kunstutstilling. 18-104 år.....	14
Figur 6 Andel som har besøkt 3 eller flere av følgende arenaer de siste 6 månedene, etter kjønn og arbeidslivstilknytning i Trøndelag: Konsert/teater/kino, idrettsarrangement, arrangement i kirke/bedehus/moské/synagoge e.l., museum/kunstutstilling. 18-66 år.....	14
Figur 7 Andel innbyggere (%) som oppgir å ha besøkt 3 eller flere av følgende arenaer de siste 6 månedene: Konsert/teater/kino, idrettsarrangement, arrangement i kirke/bedehus/moské/synagoge e.l., museum/kunstutstilling. Menn (venstre) og kvinner (høyre).....	15
Figur 8 Andelen innbyggere (%) i levekårssoner i Trondheim som oppgir å ha besøkt 3 eller flere av følgende arenaer de siste 6 månedene: Konsert/teater/kino, idrettsarrangement, arrangement i kirke/bedehus/moské/synagoge e.l., museum/kunstutstilling. Menn (øverst) og kvinner (nederst).16	
Figur 9 Andel som aktivt har drevet med 3 eller flere av følgende aktiviteter siste 6 måneder, etter kjønn og aldersgrupper: Friluftsliv, idrett/trening, forening, dans, musikk/sang/teater, politikk/samfunnsdebatt og menighetsarbeid.	17
Figur 10 Andel som aktivt har drevet med 3 eller flere av følgende aktiviteter siste 6 måneder, etter kjønn og utdanningsnivå i Trøndelag: Friluftsliv, idrett/trening, forening, dans, musikk/sang/teater, politikk/samfunnsdebatt og menighetsarbeid. 18-104 år	18
Figur 11 Andel som aktivt har drevet med 3 eller flere av følgende aktiviteter siste 6 måneder, etter kjønn og arbeidslivstilknytning i Trøndelag: Friluftsliv, idrett/trening, forening, dans, musikk/sang/teater, politikk/samfunnsdebatt og menighetsarbeid.. 18-66 år	18
Figur 12 Andel innbyggere (%) som oppgir at de aktivt har drevet med 3 eller flere av følgende aktiviteter siste 6 måneder: Friluftsliv, idrett/trening, forening, dans, musikk/sang/teater, politikk/samfunnsdebatt og menighetsarbeid.. Menn (venstre) og kvinner (høyre).....	19
Figur 13 Andel innbyggere (%) som oppgir at de aktivt har drevet med 3 eller flere av følgende aktiviteter siste 6 måneder i levekårssoner i Trondheim: Friluftsliv, idrett/trening, forening, dans, musikk/sang/teater, politikk/samfunnsdebatt og menighetsarbeid. Menn (øverst) og kvinner (nederst).....	20
Figur 14 Andel som oppgir at de besøker og/eller deltar aktivt i en kulturaktivitet minst 2 ganger i uka, etter kjønn og aldersgrupper.	21
Figur 15 Andel som oppgir at de besøker og/eller deltar aktivt i en kulturaktivitet minst 2 ganger i uka, etter kjønn og utdanningsnivå i Trøndelag. 18-104 år.....	22
Figur 16 Andel som oppgir at de besøker og/eller deltar aktivt i en kulturaktivitet minst 2 ganger i uka, etter kjønn og arbeidslivstilknytning i Trøndelag. 18-66 år	22
Figur 17 Andel innbyggere (%) som oppgir at de besøker og/eller deltar aktivt i en kulturaktivitet minst 2 ganger i uka. Menn (venstre) og kvinner (høyre).	23
Figur 18 Andel innbyggere (%) som oppgir at de besøker og/eller deltar aktivt i en kulturaktivitet minst 2 ganger i uka i levekårssoner i Trondheim. Menn (øverst) og kvinner (nederst).....	24

Figurliste - vedlegg

Vedleggsfigur 1 Andelen som har gått på museum, kunstutstilling (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og aldersgrupper.	29
Vedleggsfigur 2 Andelen som har gått på museum, kunstutstilling (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og utdanningsnivå i Trøndelag. 18-104 år.	29
Vedleggsfigur 3 Andelen som har vært på konsert, teater, kino (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og aldersgrupper.	30
Vedleggsfigur 4 Andelen som har vært på konsert, teater, kino (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og utdanningsnivå i Trøndelag. 18-104 år.	30
Vedleggsfigur 5 Andelen som har drevet med musikk, sang, teater (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og aldersgrupper.	31
Vedleggsfigur 6 Andelen som har drevet med musikk, sang, teater (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og utdanningsnivå i Trøndelag. 18-104 år.	31
Vedleggsfigur 7 Andelen som har drevet med dans (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og aldersgrupper.	32
Vedleggsfigur 8 Andelen som har drevet med dans (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og utdanningsnivå i Trøndelag. 18-104 år.	32
Vedleggsfigur 9 Andelen som vært i kirke, bedehus, moske, synagoge e.l. (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og aldersgrupper.	33
Vedleggsfigur 10 Andelen som vært i kirke, bedehus, moske, synagoge e.l. (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og utdanningsnivå i Trøndelag. 18-104 år.	33
Vedleggsfigur 11 Andelen som har drevet med menighetsarbeid (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og aldersgrupper.	34
Vedleggsfigur 12 Andelen som har drevet med menighetsarbeid (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og utdanningsnivå i Trøndelag. 18-104 år.	34
Vedleggsfigur 13 Andelen som har drevet med politisk aktivitet/samfunnsdebatt (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og aldersgrupper.	35
Vedleggsfigur 14 Andelen som har drevet med politisk aktivitet/samfunnsdebatt (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og utdanningsnivå i Trøndelag. 18-104 år.	35
Vedleggsfigur 15 Andelen som har drevet med foreningsvirksomhet (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og aldersgrupper.	36
Vedleggsfigur 16 Andelen som har drevet med foreningsvirksomhet (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og utdanningsnivå i Trøndelag. 18-104 år.	36
Vedleggsfigur 17 Andelen som har vært på idrettsarrangement (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og aldersgrupper.	37
Vedleggsfigur 18 Andelen som har vært på idrettsarrangement (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og utdanningsnivå i Trøndelag. 18-104 år.	37
Vedleggsfigur 19 Andelen som har drevet med friluftsliv (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og aldersgrupper.	38
Vedleggsfigur 20 Andelen som har drevet med friluftsliv (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og utdanningsnivå i Trøndelag. 18-104 år.	38
Vedleggsfigur 21 Andelen som har drevet med trening, idrett (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og aldersgrupper.	39
Vedleggsfigur 22 Andelen som har drevet med trening, idrett (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og utdanningsnivå i Trøndelag. 18-104 år.	39

Sammendrag

Bakgrunn

Samfunnsdeltakelse har stor betydning for folkehelse. Det å delta i samfunnet knyttes til hvorvidt folk opplever at de tilhører fellesskap med andre, deltar i aktiviteter som er meningsfylte for dem selv, betyr noe for andre og blir verdsatt. Samfunnsdeltakelse er et vidt begrep som også omhandler deltakelse i utdanning- og arbeidsliv. I denne rapporten knyttes imidlertid samfunnsdeltakelse til deltakelse i kultur- og organisasjonsliv, fritidsaktivitet og demokratisk deltakelse. Målet med rapporten er å fremstille statistikk for samfunnsdeltakelse i Trøndelag i 2017-2019 og dermed bidra til et systematisk og kunnskapsbasert folkehelsearbeid.

Materiale og metode

Data er hentet fra Helseundersøkelsen i Trøndelag 2017-19, HUNT4. I Nord-Trøndelag ble HUNT4 gjennomført fra 2017 til 2019, hvor totalt 56 000 voksne i alderen 20 år og eldre (54 % av alle inviterte) deltok. I Sør-Trøndelag deltok 106 000 voksne i alderen 18 år og eldre (42 % av alle inviterte). I tillegg ble data fra HUNT4 70+ i Trondheim benyttet.

Tallene som presenteres er basert på krystabeller og formidles ved hjelp av figurer og kart som viser prosentandeler etter alder, kjønn, utdanningsnivå, yrkesaktivitet og kommune. For Trondheim kommune presenteres resultatene også for levekårssoner. I kartene som viser kommunene og levekårssonene er andelene aldersstandardiserte. Også tall for utdanningsnivå og deltakelse i arbeidslivet er aldersstandardisert.

Resultater

De mest brukte arenaene for deltakelse, både på fylkesnivå og i de fleste kommuner, er friluftsliv, besøk på konsert, kino og teater, samt idrettsaktiviteter. Mer enn 4 av 10 deltar som publikum på tre eller flere ulike arenaer, mens andelen som deltar aktivt på tre eller flere arenaer er noe høyere. Omtrent 2 av 3 deltar så ofte på en eller flere arenaer at det samlet sett tilsvarer 2 ganger per uke eller oftere. Det er jevnt over små kjønnsforskjeller. Den eldste aldersgruppa deltar i minst grad. Det er gjennomgående sterke forskjeller i samfunnsdeltakelse knyttet til innbyggernes utdanningsnivå, hvor høyere utdanning er forbundet med høyere grad av deltakelse. Dette mønsteret ser vi både for deltakelseshyppighet og antall arenaer en person deltar på, men også for de aller fleste enkeltaktiviteter. Tilsvarende ser vi at innbyggere som er yrkesaktive deltar i større grad enn personer som ikke er yrkesaktive. Det er store forskjeller i samfunnsdeltakelse mellom kommuner og mellom levekårssoner i Trondheim kommune.

Konklusjon

Det er tydelige sosiale gradienter i hvor mye innbyggere engasjerer seg på de aller fleste av de arenaer for samfunnsdeltakelse som ble undersøkt i HUNT4. Det er viktig å være oppmerksom på tilgjengelighet og i hvilken grad ulike grupper i befolkningen har mulighet til å engasjere seg ved tolkning av disse gradientene.

Abstract

Background

Participation in society is of major importance for population health. Such participation is associated with a sense of belonging, meaning, mattering and being appreciated. Participation in society is a broad concept, also comprising participation in education and work. Here, we use the term to describe participation in cultural and organisational communities, leisure time activities and democracy. Our purpose is to present descriptive statistics on participation in society in Trøndelag county for the period 2017-2019 to contribute to systematic and evidence-based public health.

Material and methods

Data were drawn from the Trøndelag Health Survey 2017-19, HUNT4. In Nord-Trøndelag, HUNT4 was completed from 2017 to 2019, with a total participation of 56 000 adults aged 20 years or older (54% of all invited). In Sør-Trøndelag, 106 000 adults aged 18 years or older participated (42% of all invited). In addition, data from HUNT4 70+ in Trondheim were used.

The presented statistics are based on crosstabulations and are illustrated using graphs and maps that show percentages according to age, gender, level of education and municipality. For Trondheim municipality, the results are also presented according to residential zones. Numbers are standardised according to age distribution of the Norwegian population in 2020.

Results

The arenas most used for participation, in the county as well as in most municipalities, are outdoor activities, going to concerts, cinema or theatre, or engaging in sports and exercise. More than four out of ten engage as audience in three or more different event types, whereas the proportion who engage actively in three or more arenas is somewhat higher. About two out of three engage in one or more arenas with a frequency corresponding to twice or more every week. Overall, gender differences in participation are small. Participation is lowest in the oldest age group. There are consistently strong differences in societal participation according to educational level, where high education is associated with higher level of participation. This pattern is present for both frequency of participation, number of different arenas, as well as most specific activities. Similarly, people with work affiliation participate to a larger extent than those without such affiliation. There are large differences in societal participation between municipalities and between residential zones within Trondheim municipality.

Conclusion

There are clear social gradients in engagement in most of the arenas for societal participation that were measured in HUNT4. The availability of such arenas and to what extent different parts of the population can engage in such activities, should be considered when interpreting these gradients.

1. Innledning

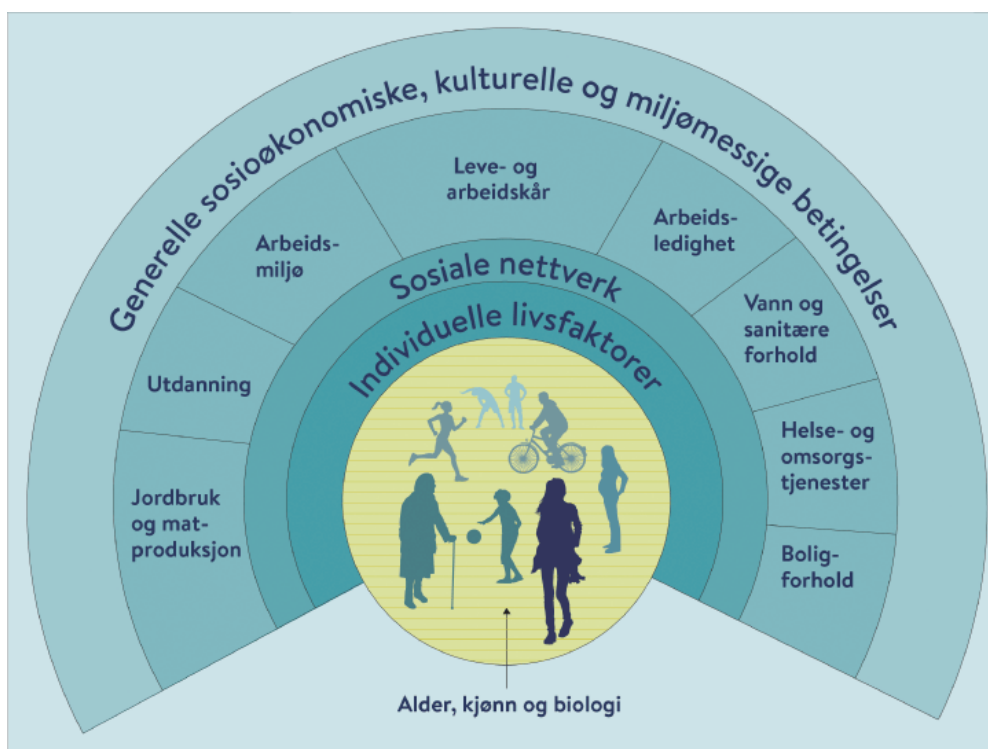
Dette er den tredje delrapporten om folkehelsestilstanden i Trøndelag fylke. Det fremstilles data fra HUNT4 som ble gjennomført i Nord-Trøndelag (2017-19), og fra HUNT-undersøkelsen som ble gjennomført i Sør-Trøndelag høsten 2019. Fokuset for denne rapporten er samfunnsdeltakelse i Trøndelag.

Viktige målsettinger for folkehelse i Norge er flere leveår med god helse og livskvalitet, og reduserte sosiale helseforskjeller. Sosiale relasjoner, tilhørighet, fellesskap og deltakelse er av stor betydning for livskvalitet og helse [1]. Denne rapporten beskriver ulike sider ved samfunnsdeltakelse som påvirker helse og livskvalitet, og der også helse kan påvirke grad av deltakelse. Samfunnsdeltakelse er en menneskerettighet som påvirkes blant annet av forhold på stedet der en bor, inkludert mellommenneskelig tillit, tilhørighet, trygghet i nærmiljøet, sosial inkludering, tilgang på meningsfylte aktiviteter, muligheter for sosiale møter, og for å bli verdsatt som en likeverdig deltaker i samfunnsliv og samfunnsutvikling [2-4]. Det å delta i samfunnet knyttes til tema som medborgerskap, demokratiutvikling, samskaping og medvirkning [1-4]. Tilhørighet til andre mennesker er et grunnleggende menneskelig behov, der tilhørighet og sosial inkludering er motsatsen til sosial isolasjon og utenforskap [1].

Samfunnsdeltakelse og tilhørighet til andre kan beskrives som opplevelsen av å være personlig involvert og en del av et miljø eller et system. Systemer inkluderer både relasjoner, nettverk, organisasjoner og institusjoner, og miljøer kan være både naturlige og kulturelle [2]. Det kan være store forskjeller mellom folk når det gjelder grad av, og former for samfunnsdeltakelse, og i hvilken grad og på hvilken måte deltakelsen påvirker helse og livskvalitet [1]. Deltakelse som bidrar til helse og livskvalitet kjennetegnes gjerne ved at deltakelsen er meningsfylt og skaper personlig verdi for den som deltar, og samtidig at deltakelsen gjerne skaper verdi for andre medmennesker. Med andre ord handler det om å føle seg betydningsfull, verdsatt og anerkjent som en likeverdig deltaker, og samtidig bidra til at andre føler det samme [5].

Samfunnsdeltakelse er et vidt begrep som også omfatter tilknytning til utdanning og arbeidsliv. Denne rapporten avgrenses imidlertid til deltakelse i kulturliv, organisasjonsliv, fritidsaktiviteter og demokratisk deltakelse. Disse formene for samfunnsdeltakelse kan deles inn i ulike nivå. På mikronivå handler deltakelse, slik det omtales i denne rapporten, om å delta i ulike former for fellesskap som kan bidra til tilhørighet og sosial støtte, og om opplevelser og aktiviteter som for eksempel en konsertopplevelse, utøvelse av friluftsliv eller se en film på kino. Samfunnsdeltakelse på mesonivå handler gjerne om å være tilknyttet organisasjonsliv og faste møteplasser, mens samfunnsdeltakelse på makronivå handler i denne rapporten om deltakelse i demokratiske prosesser og i samfunnsdebatten. Sammenhengen mellom helse og livskvalitet og samfunnsdeltakelse på mikro- og mesonivå er velkjent, og har vært et sentralt tema i norsk folkehelsepolitikk det siste tiåret [6]. Sammenhengen mellom helse og livskvalitet og inkluderende samfunnsdeltakelse på makronivå har imidlertid fått mindre oppmerksomhet. I det siste er det satt søkelys på betydningen av samfunnsdeltakelse i demokrati- og politikkutvikling for å påvirke folkehelsepolitikken i en retning som utjevner sosiale forskjeller i helse og livskvalitet [4]. Vi har derfor valgt å inkludere samfunnsdeltakelse på makronivå i denne rapporten for å belyse hvilke grupper av trøndere som deltar aktivt i demokratiet, og dermed har størst mulighet til å påvirke politikken. På alle nivå bør det være et mål å utjevne sosiale ulikheter i muligheter for å delta i samfunnet på like vilkår. Det er viktig å presisere at dimensjoner av samfunnsdeltakelse som beskrives i denne rapporten ikke kan reduseres til enkeltmenneskers valg om å delta. Samfunnsdeltakelse, inkludert muligheten til å delta i meningsfylt aktivitet, tilhøre fellesskap og til å påvirke politikkutvikling, påvirkes sterkt av livsvilkår som formes av sosiale, kulturelle, miljømessige, økonomiske, kommersielle og politiske forhold (figur 1).

Regnbuemodellen (figur 1), opprinnelig utviklet av Whitehead & Dahlgren [7], illustrerer hvordan ulike lag av faktorer virker inn på folkehelsen og den sosiale fordelingen av helse og livskvalitet. Samfunnsdeltakelse henger gjensidig sammen med øvrige livsfaktorer, sosiale nettverk og samfunnsbetingelser. Slike faktorer påvirker hverandre i et økologisk system, som også virker inn på de biologiske og genetiske faktorene hvert menneske er født med. Regnbuemodellen illustrerer at det ofte vil være mange komplekse sammenhenger og bakenforliggende påvirkningsfaktorer som både kan fremme helse og livskvalitet eller øke risikoen for sykdom, mistriksel eller tidlig død.

Figur 1 Påvirkningsfaktorer på folkehelsen illustrert i regnbuemodellen (Kilde FHI rapport 2018)

Hensikten med rapporten er å beskrive nøkkeltall om samfunnsdeltakelse i Trøndelag. Rapporten går i liten grad inn på de komplekse faktorene som påvirker vilkår for å delta i fellesskap og samfunnsniv. Dette legger viktige føringer for tolkning av tallene som presenteres, med behov for kritisk refleksjon over hva kunnskapen handler om, hvordan den påvirker oss, og hvordan den best mulig kan anvendes til å styrke folkehelsen. Det er viktig å se beskrivelsene som denne rapporten tilbyr som en del av et større bilde. Vi oppfordrer derfor til å se denne rapporten i sammenheng med andre kilder til kunnskap om folkehelse, sosial ulikhet og livsbetingelser som påvirker sykdom, helse og livskvalitet. Det vil være særlig relevant å se til Folkehelseinstituttets rapporter om livskvalitet, inkludert anbefalinger for å måle livskvalitet i befolkningen [1, 2]. Det er også relevant å se til HUNT-rapporter som beskriver data fra tidligere undersøkelser om kulturdeltakelse [8], samt pågående innsats i Trøndelag for å styrke befolkningens mentale helse gjennom å støtte innbyggerne i å gjøre noe aktivt, gjøre noe sammen og gjøre noe meningsfylt som knyttes til ulike former for samfunnsdeltakelse (ABC for bedre mental helse) [9].

Befolkningsdata som presenteres i rapporten kan brukes i det systematiske og kunnskapsbaserte folkehelsearbeidet i Trøndelag. Et mangfold av kunnskapskilder (basert på både kvantitative og kvalitative data, og på tvers av kunnskapsfelt) er nødvendig for å fremme folkehelse og utjevne sosiale forskjeller i helse og livskvalitet. Kunnskapsbasert praksis i folkehelsearbeidet forstås i denne rapporten som at samfunnets totale innsats for å fremme folkehelsen skal bygge på beste tilgjengelige kunnskap om både risikofaktorer for sykdom, og faktorer som fremmer helse og livskvalitet. Dette

innebærer en bred kunnskap om helse- og samfunnsutvikling generelt. Beste tilgjengelig kunnskap hviler på flere elementer; forskning og teori, praksisbasert kunnskap, erfaringer og verdier fra borgere og brukere av tjenester, og kunnskap om konteksten rundt – fra lokalsamfunnets tilstand til globale forhold. Vi viser ellers til Helsedirektoratets veileder [10].

2. Metode

2.1 HUNT

Med bakgrunn i fylkessammenslåingen endret HUNT i 2019 navn fra Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag til *Helseundersøkelsen i Trøndelag*. HUNT omfatter nå alle innbyggere i nye Trøndelag fylke som er 13 år eller eldre fra Nord-Trøndelag, og de som er 18 år eller eldre fra Sør-Trøndelag. Vi bruker ifølge anbefalinger fra Språkrådet begrepene Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag som navn på de geografiske områdene de to fylkene tidligere omfattet.

HUNT er en omfattende samling av helseopplysninger fra HUNT1 (1984-86), HUNT2 (1995-97), HUNT3 (2006-2008) og HUNT4 (2017-19). Det er samlet inn data ved hjelp av spørreskjema, kliniske målinger og biologisk materiale [11]. I Sør-Trøndelag ble det høsten 2019 gjennomført en spørreskjemabasert datainnsamling. HUNT er regulert av *Forskrift om befolkningsbaserte helseundersøkelser* og er gjennom dette pålagt å utarbeide helsestatistikk som i denne rapporten. I tillegg har alle deltakere i HUNT gitt skriftlig samtykke til at helseopplysningene kan brukes i helseforskning.

2.2 Datainnsamlingen

I Nord-Trøndelag ble HUNT4 gjennomført i perioden fra september 2017 til utgangen av februar 2019. Blant ungdom i alderen 13-19 år deltok 8 066 personer (76 % av alle inviterte) og blant voksne i alderen 20 år og eldre deltok totalt 56 078 personer (54 % av alle inviterte). I Sør-Trøndelag foregikk datainnsamlingen høsten 2019 og omfattet alle innbyggere i alderen 18 år og eldre.¹ Totalt deltok 106 000 personer i Sør-Trøndelag, noe som tilsvarer 42 % av alle inviterte.

I 2019 ble eldre innbyggere i tre østlige bydeler i Trondheim invitert til å delta i en egen undersøkelse av eldres helse, kalt HUNT4 Trondheim 70+. Eldre i disse bydelene ble derfor ikke invitert til spørreskjemaundersøkelsen i oktober-november 2019. Til denne rapporten er svar fra HUNT4 Trondheim 70+ inkludert sammen med svarene fra HUNT4 slik at alle aldersgrupper er representert i alle levekårssoner i Trondheim.

Spørsmålene om samfunnsdeltakelse slik de ble presentert i spørreskjema er gjengitt i figur 2, med spørsmål knyttet til å være publikum til venstre og aktiv deltakelse til høyre.

Hver aktivitet ble først kodet som *ja* (minst én gang siste 6 måneder) eller *nei* (aldri innenfor siste 6 måneder). Personer som krysset av for enkelte av aktivitetene, men ikke for andre, ble antatt ikke å drive med de aktivitetene de ikke hadde krysset av for. Det vil si at en person som for eksempel hadde krysset av for «Konsert, teater, kino» 1-3 ganger/måned, men ikke hadde satt noen kryss på «Idrettsarrangement», ble kodet som *nei* på «Idrettsarrangement».

¹ Innbyggere som tidligere var invitert til HUNT 70+ i Trondheim og innbyggere som tidligere hadde deltatt i HUNT i Nord-Trøndelag og som hadde fått en egen invitasjon ble ikke invitert

36 Hvor mange ganger har du i løpet av de siste 6 måneder vært på/i:
(Sett ett kryss per linje)

	Mer enn 3 ganger/ måned	1-3 ganger/ måned	1-6 ganger siste 6 måneder	Aldri
Museum, kunst- utstilling	☐	☐	☐	☐
Konsert, teater, kino	☐	☐	☐	☐
Kirke, bedehus, moske, synagoge e.l.	☐	☐	☐	☐
Idrettsarrangement	☐	☐	☐	☐

37 Hvor mange ganger har du i løpet av de siste 6 måneder selv drevet med: (Sett ett kryss per linje)

	Mer enn 1 gang/ uke	1 gang/ uke	1-3 ganger/ måned	1-5 ganger siste 6 måneder	Aldri
Politisk aktivitet/ samfunnsdebatt	☐	☐	☐	☐	☐
Forenings- virksomhet	☐	☐	☐	☐	☐
Musikk, sang, teater	☐	☐	☐	☐	☐
Menighetsarbeid	☐	☐	☐	☐	☐
Friluftsliv	☐	☐	☐	☐	☐
Dans	☐	☐	☐	☐	☐
Trening, idrett	☐	☐	☐	☐	☐

Figur 2 Spørsmålene som er brukt i denne rapporten for å beskrive samfunnsdeltakelse, slik de fremstod i spørreskjema i HUNT4.

Som mål på samlet deltakelse summerte vi antall ulike aktiviteter for hver person innenfor de to hovedkategoriene publikum og aktiv deltakelse. I tillegg beregnet vi gjennomsnittlig hyppighet ved å tilordne midterste verdi til hver svarkategori og regne om til /uke. Aldri fikk dermed verdien 0/uke, 1-6 og 1-5 ganger siste 6 måneder fikk verdien 0,25/uke, 1-3 ganger/måned fikk verdien 0,5/uke og de øvrige svaralternativene fikk verdien 1/uke. Deretter summerte vi hyppighet for alle aktiviteter, det vil si både aktiv deltakelse og deltakelse som publikum.

2.3 Utvalget

Resultatene er basert på alle voksne som deltok i HUNT4 i Nord- og Sør-Trøndelag, inkludert deltakere fra HUNT4 Trondheim 70+. Det er foreløpig usikkert hvor godt resultatene beskriver samfunnsdeltakelse i den delen av befolkningen som ikke deltok. Dette skyldes at vi ennå ikke vet om det fins systematiske forskjeller mellom personer som deltok og personer som ikke deltok. Analyser fra tidligere HUNT-undersøkelser har vist at det blant de som ikke deltok er flere menn, flere unge, lavere utdanning og dårligere helse (Langhammer mfl. 2013). En konsekvens av dette kan være at befolkningens samfunnsdeltakelse fremstår noe bedre enn det som ville vært tilfellet dersom alle hadde deltatt. En ny studie av personer som ikke deltok i HUNT4 er under utarbeidelse.

2.4 Analyser

Tallene som presenteres er basert på krysstabeller og formidles ved hjelp av enkle figurer og kart som viser andeler (%) etter alder, kjønn, utdanningsnivå, yrkesaktivitet og kommune. For Trondheim kommune presenteres resultatene også for levekårssoner. I kartene som viser kommunene og levekårssonene er andelene aldersstandardiserte.² Aldersstandardisering korrigerer for at kommunene eller levekårssonene har ulik alderssammensetning. Tilsvarende er andelene innenfor utdanningsgruppene, samt for yrkesaktivitet, aldersstandardisert. Det er ikke utført statistiske tester på forskjellene som presenteres³.

2.5 Lavekårssoner i Trondheim

Resultatene for Trondheim er presentert for levekårssoner, som er geografiske områder som brukes i folkehelse- og levekårsarbeidet i Trondheim. De ble sist revidert i 2019. Sonene skal utgjøre områder

² Direkte metode med Norges befolkning 1. januar år 2020 som standardbefolkning.

³ Det jobbes med en nettløsning for å publisere kommunestatistikk og statistikk for levekårssoner i Trondheim. Der vil usikkerhetsmarginer for kommunetallene i kommuner og levekårssoner fremgå.

som naturlig henger sammen via kommunikasjonsårer, oppfattes som avgrensede steder som befolkningen kan føle tilhørighet til, ha mest mulig ensartet strøkskarakter og skille mellom bygd og by. Levekårssonene er bygd opp av hele grunnkretser og har mellom 1500 og 5000 innbyggere (se vedlegg 1).

2.6 Nøyaktigheten av egenrapportert samfunnsdeltakelse

Det kan ofte være stor variasjon i nøyaktigheten av egenrapportering. Det kan være vanskelig å huske nøyaktig når en sist engasjerte seg i en spesifikk aktivitet og det kan være vanskelig å anslå hvor ofte en deltar. Det hender også at spørsmål blir misforstått eller at noen svaralternativ kan skape usikkerhet. Det kan også være store individuelle forskjeller i hvor mye vi over- eller underestimerer når vi vurderer egen atferd.

2.7 Tolkning

Tallene som presenteres er i utgangspunktet enkle å forholde seg til fordi de viser prosentandeler som har rapportert hvor ofte de har tatt del i ulike typer aktiviteter. Det er imidlertid viktig å være klar over usikkerheten som knytter seg til lavt antall deltagere fra de minste kommunene og de minste levekårszonene i Trondheim. Hvis noen befolkningsmessig små kommuner eller levekårszoner kommer svært godt eller svært dårlig ut, så er det ikke dermed sikkert at de avviker så mye fra de andre kommunene eller fylket⁴. Det er brukt lik klasseinndeling for begge kjønn for å framheve kjønnsforskjellene. I noen tilfeller er det valgt ulik klasseinndeling i kartene for kommuner i Trøndelag og kartene for levekårszoner i Trondheim. Dette er gjort for bedre å få fram variasjon mellom kommuner og mellom levekårszoner. For å markere at det er brukt ulik klasseinndeling er fargebruken noe forskjellig i kommunekartene og levekårszonekartene. Det er viktig å være klar over dette ved sammenligning av andeler i levekårszoner og kommuner.

Det er også viktig å understreke at prosentandelene som presenteres, er et gjennomsnitt for ei gruppe. Innenfor alle grupper vil det være stor variasjon. Hvis for eksempel 20 % av lavt utdannede svarer at de aktivt har drevet med musikk, sang og teater de siste 6 måneder, mens 30 % av høyt utdannede svarer det samme, så vil det i begge gruppene være et klart flertall av deltakere som svarer at de ikke har vært aktive. Dette kan virke selvsagt, men i formidlingen blir dette av og til fremstilt som «lavt utdannede deltar sjeldnere enn høyt utdannede». Formidlingen blir altså misvisende. En mer korrekt beskrivelse vil være at «en lavere andel rapporterer aktiv deltakelse blant lavt utdannede enn blant høyt utdannede». Budskapet å ta med seg er altså at det er variasjon innad i alle grupper.

I tolkningen av slike forskjeller er det også viktig å være oppmerksom på tilgjengelighet og hvilke tilbud som fins lokalt, samt i hvilken grad ulike grupper i befolkningen har mulighet til å engasjere seg innen de ulike arenaene.

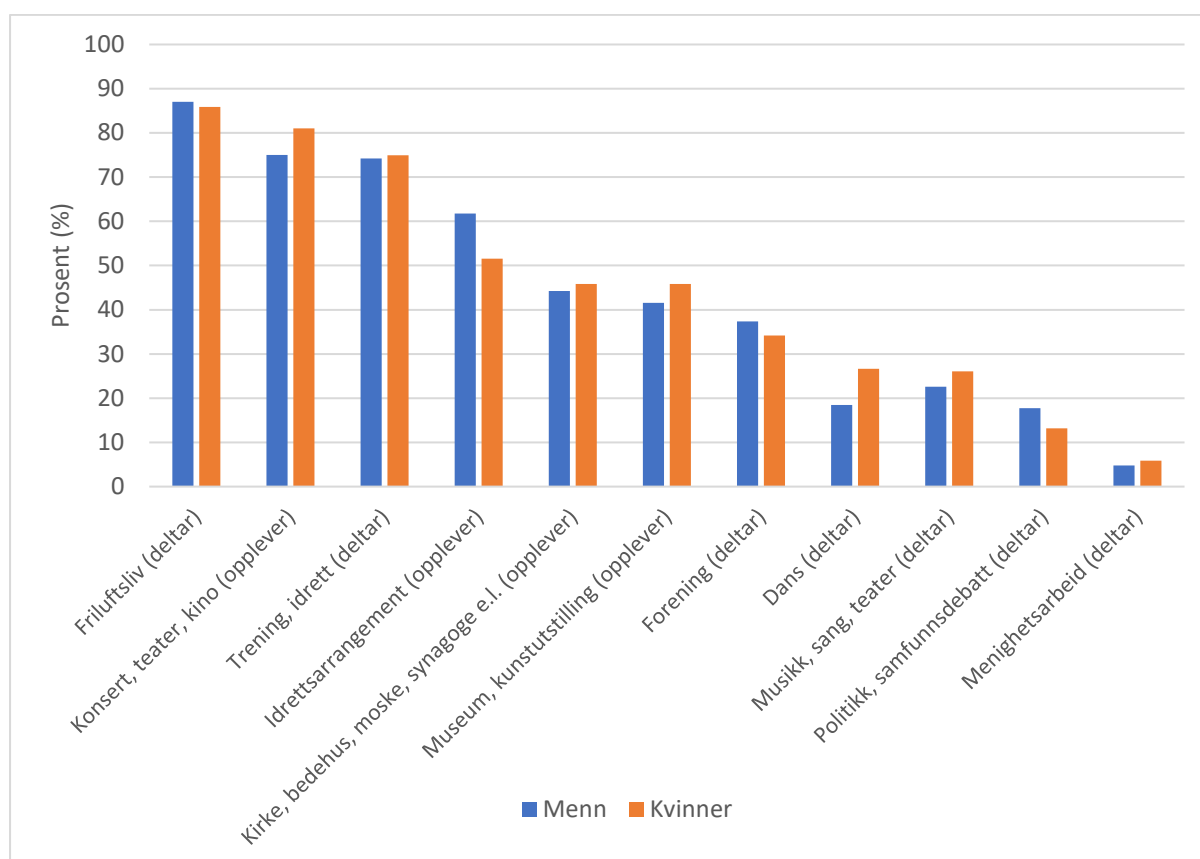
3. Resultater

3.1. Ulike former for samfunnsdeltakelse på fylkesnivå

Figur 3 gir et overblikk over hvor vanlig det er å drive med ulike typer aktiviteter i fylket sett under ett. Friluftsliv, besøk på konsert, teater og kino, samt deltakelse i trening og idrett er de klart vanligste aktivitetene. I størrelsesorden 3 av 4 oppgir at de har vært på eller drevet slik aktivitet i løpet av det siste halvåret. Kjønnsforskjellene er små for de fleste former for samfunnsdeltakelse, men vi ser at

⁴ Vi har illustrert dette i vedlegg 2: Funnelplokk av dårlig selvvaldert helse hos menn.

menn i større grad besøker idrettsarrangement og deltar i debatt, mens kvinner i større grad tar del i kulturopplevelser.

Figur 3. Andelen som har vært på eller drevet med ulike aktiviteter minst én gang siste 6 måneder. Menn og kvinner.

3.2. Samleindikator for deltakelse som publikum

Figurene 4-8 viser andelen som har besøkt minst 3 ulike typer arrangement og arenaer siste halvåret fordelt på alder, utdanningsnivå, deltakelse i arbeidsliv, kommune og levekårssone (Trondheim). Alle figurene viser andeler etter kjønn. Den samlede andelen som oppgir at de har besøkt 3 eller flere arenaer som publikum i løpet av det siste halve året er 43,4 % for kvinner og 45,1 % for menn.

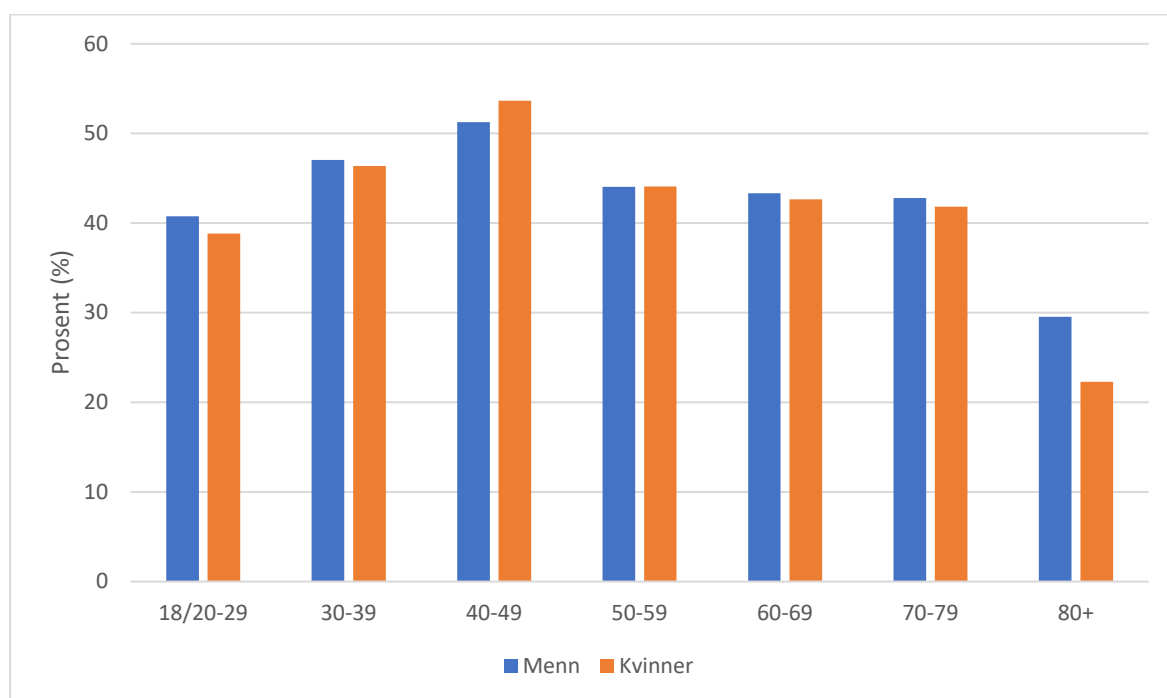
Andelen som deltar stiger med økende alder opp til 40-49 år og faller deretter noe (figur 4). Lavest andel deltakelse finner vi i aldersgruppe 80 år og eldre, hvor vi også finner den tydeligste kjønnsforskjellen med høyere andel deltakelse blant menn.

Det er en tydelig sammenheng mellom høyere utdanningsnivå og høyere andel som har besøkt minst 3 ulike arenaer for samfunnsdeltakelse siste halvår (figur 5). Mer enn halvparten av alle med høyskole eller universitetsutdanning har gjort dette, mens kun hver fjerde med grunnskoleutdanning har gjort det samme. Det er små forskjeller mellom kvinner og menn når det gjelder disse sammenhengene. Det samme mønsteret mellom utdanningsnivå og deltakelse ser vi også når vi betrakter hver arrangementstype eller arena for seg (vedlegg 3).

Blant personer i yrkesaktiv alder (18-66 år, figur 6), er andelen som har besøkt minst 3 ulike arrangementstyper eller arenaer siste halvår, vesentlig høyere for både kvinner og menn som er yrkesaktive (47 % i begge grupper) sammenliknet med de som ikke er yrkesaktive (henholdsvis 34 og 30 %).

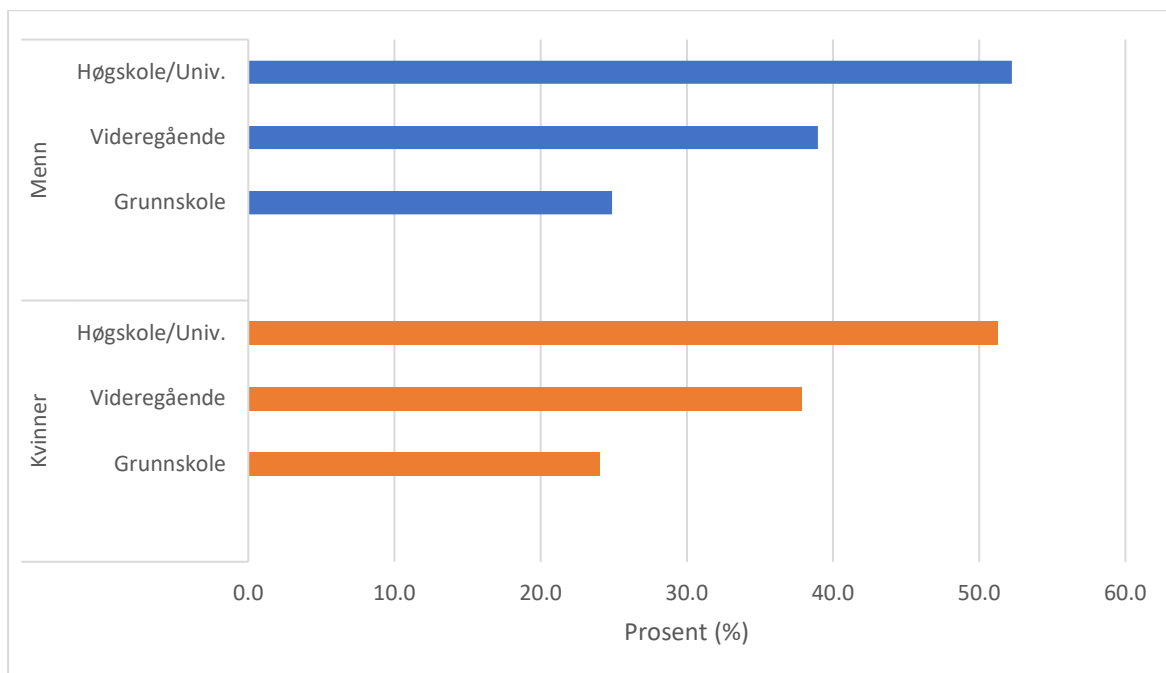
På kommunenivå ser vi stor variasjon i andelen som har besøkt minst 3 ulike arrangementstyper eller arenaer siste halvår, fra 29 til 53 % for menn og fra 34 til 55 % hos kvinner (figur 7). Det er jevnt over liten forskjell mellom kvinner og menn i samme kommune. Mellom kommunene er det store forskjeller i andelen som oppsøker hver enkelt arena, noe som i liten grad fanges opp av denne samleindikatoren, men kommer tydeligere frem i rapportens web-vedlegg⁵.

Blant levekårssonene i Trondheim varierer andelen som oppgir å ha vært på 3 eller flere arrangementstyper eller arenaer mellom 24 % og 55 % for menn og mellom 26 % og 52 % for kvinner (figur 8). Med noen unntak er andelen høyest i soner nær sentrum av Trondheim og soner lengst øst i kommunen. Det er også store forskjeller mellom andelen for hver enkelt arena mellom levekårssonene (web-vedlegg).

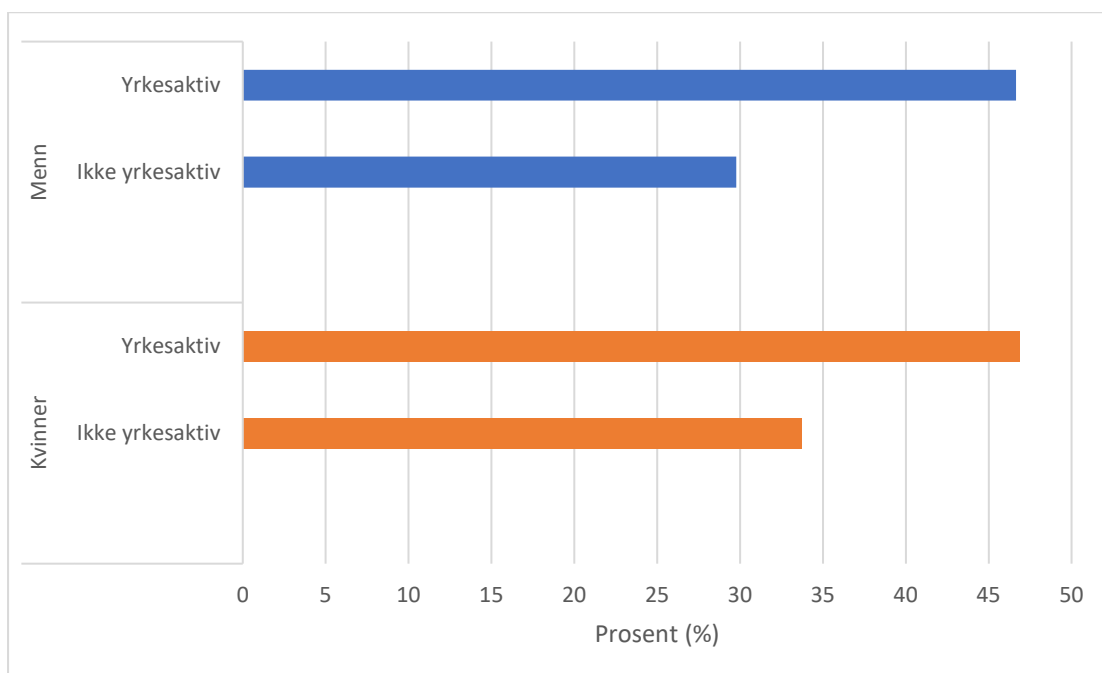

Figur 4 Andel som har besøkt 3 eller flere av følgende arenaer de siste 6 månedene, etter kjønn og aldersgrupper: Konsert/teater/kino, idrettsarrangement, arrangement i kirke/bedehus/moské/synagoge e.l., museum/kunstutstilling.

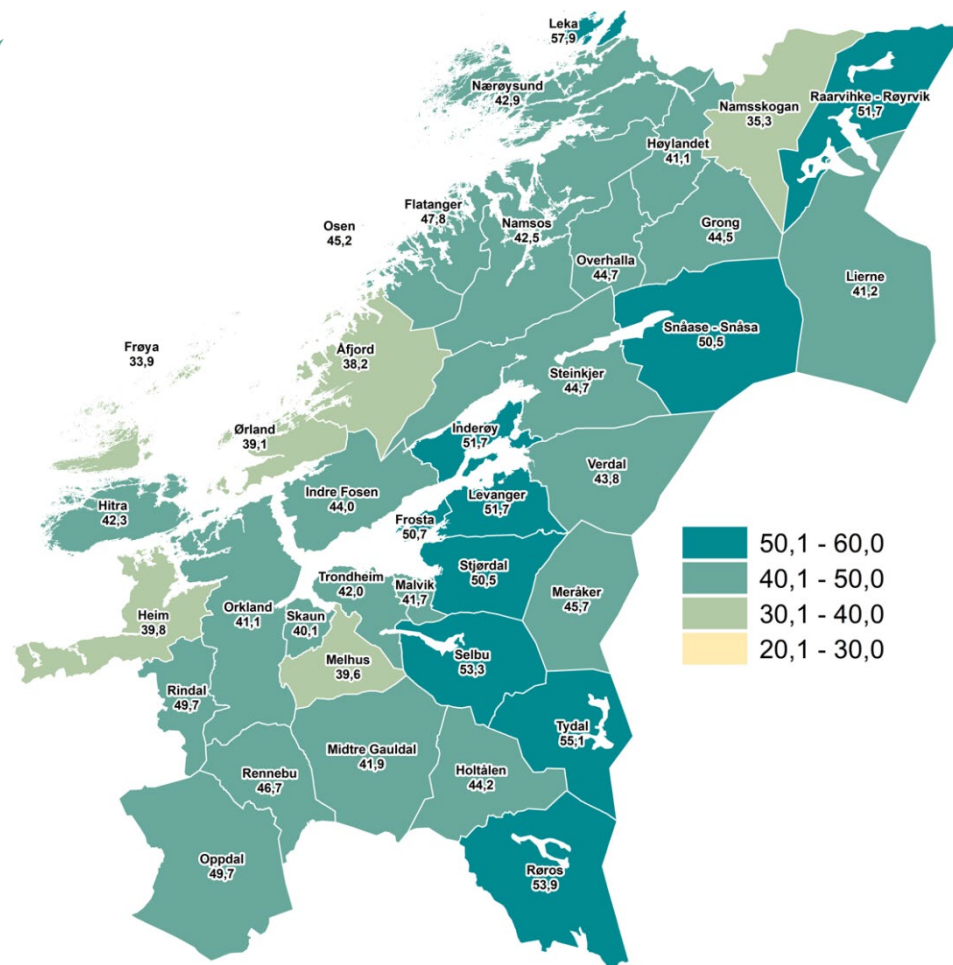
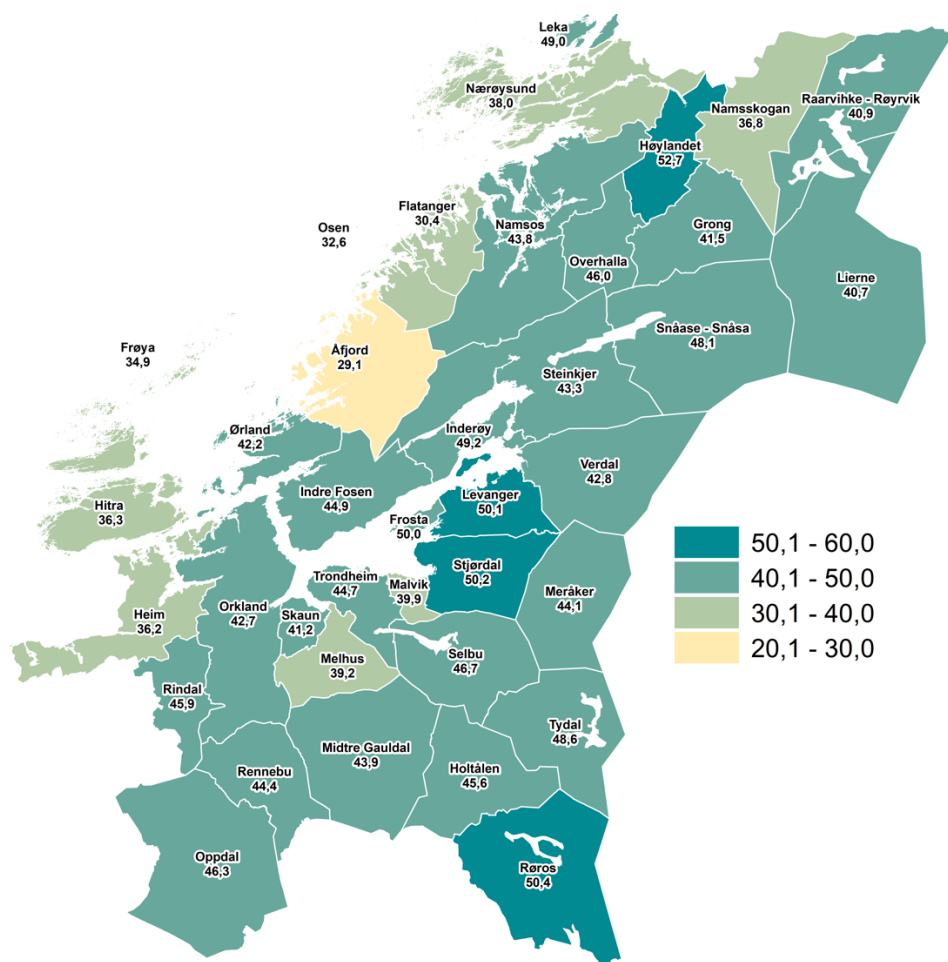
⁵ Web-vedlegg ligger sammen med rapporten på: <https://www.ntnu.no/hunt/rapporter>

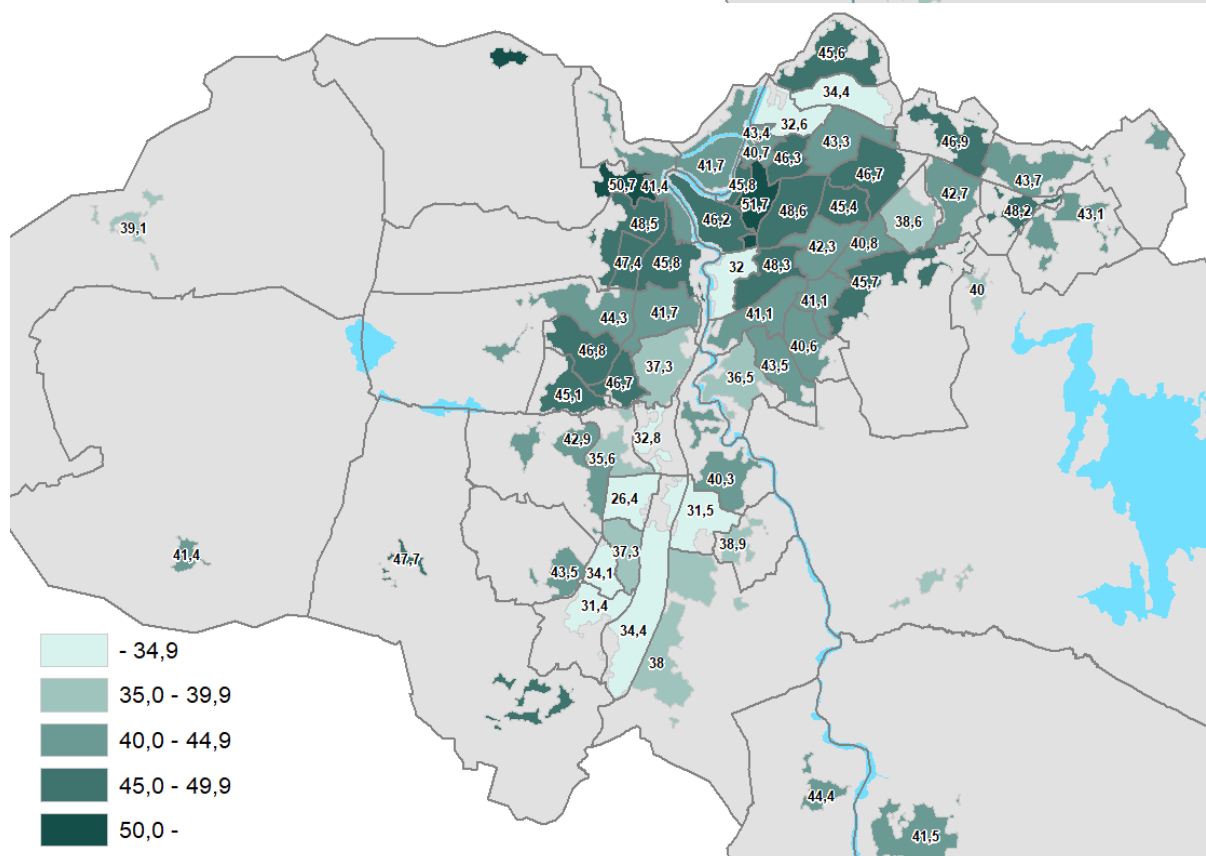
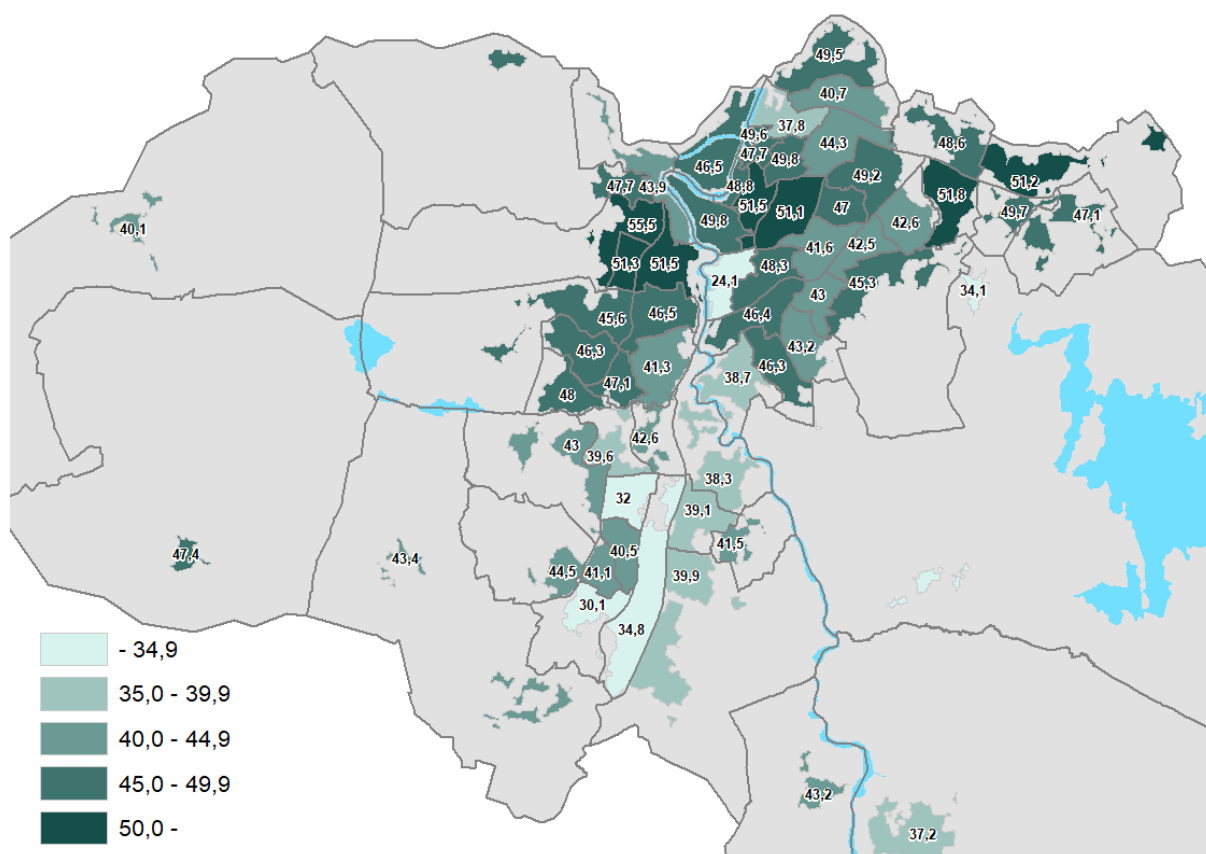
Figur 5 Andel som har besøkt 3 eller flere av følgende arenaer de siste 6 månedene, etter kjønn og utdanningsnivå i Trøndelag: Konsert/teater/kino, idrettsarrangement, arrangement i kirke/bedehus/moské/synagoge e.l., museum/kunstutstilling. 18-104 år.

Figur 6 Andel som har besøkt 3 eller flere av følgende arenaer de siste 6 månedene, etter kjønn og arbeidstilstand i Trøndelag: Konsert/teater/kino, idrettsarrangement, arrangement i kirke/bedehus/moské/synagoge e.l., museum/kunstutstilling. 18-66 år.

Figur 7 Andel innbyggere (%) som oppgir å ha besøkt 3 eller flere av følgende arenaer de siste 6 månedene: Konsert/teater/kino, idrettsarrangement, arrangement i kirke/bedehus/moské/synagoge e.l., museum/kunstutstilling. Menn (venstre) og kvinner (høyre)

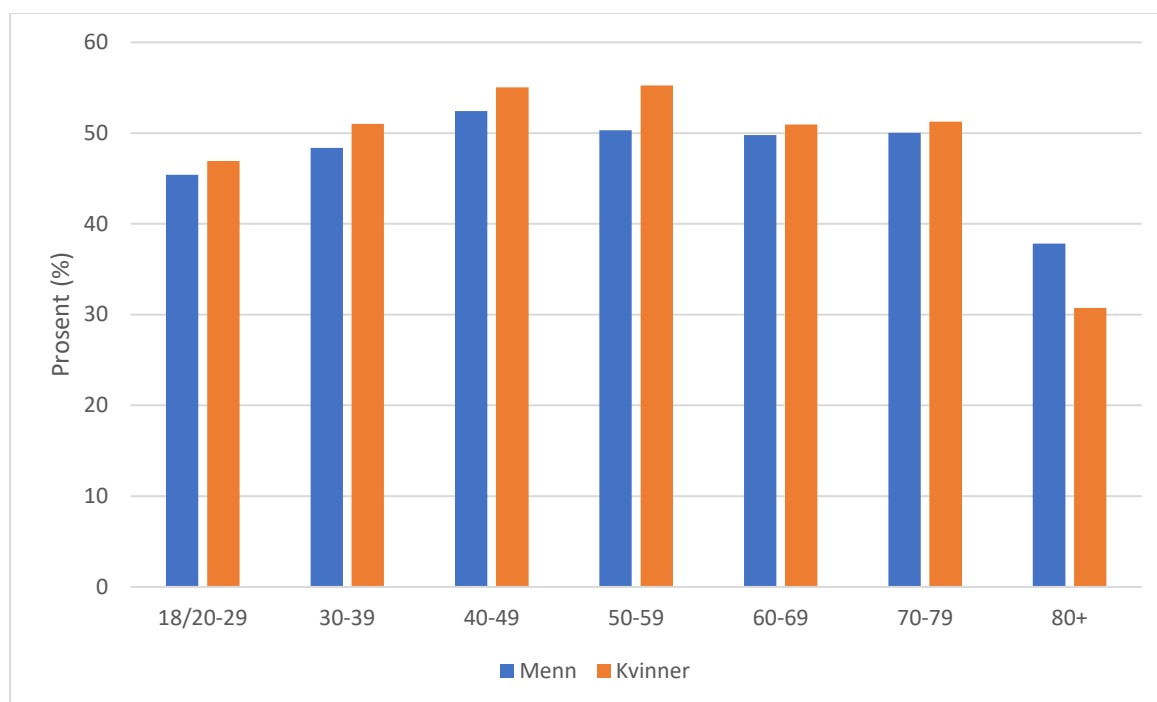
Figur 8 Andelen innbyggere (%) i levekårszoner i Trondheim som oppgir å ha besøkt 3 eller flere av følgende arenaer de siste 6 månedene: Konsert/teater/kino, idrettsarrangement, arrangement i kirke/bedehus/moské/synagoge e.l., museum/kunstutstilling. Menn (øverst) og kvinner (nederst).

3.3 Samleindikator for aktiv deltakelse

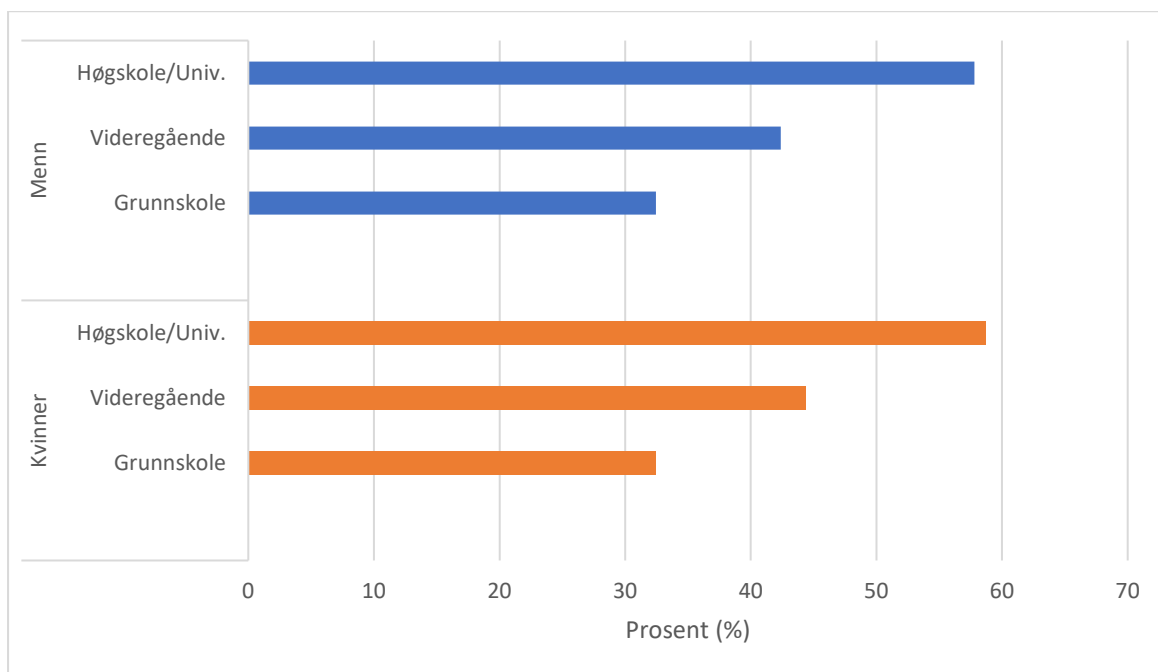
Figurene 9-13 viser andelen som selv har deltatt aktivt i minst 3 ulike typer arrangement og arenaer siste halvåret fordelt på alder, utdanningsnivå, yrkesdeltakelse, kommune og levekårssone (Trondheim). Alle figurene viser andeler etter kjønn. Den samlede andelen som har deltatt aktivt på 3 eller flere arenaer i hele fylket i løpet av siste halvår er 50,5 % for kvinner og 48,6 % for menn. Andelen som deltar aktivt på minst 3 arenaer øker noe med økende alder opp til 50-59 år (figur 9). Aldersgruppa 80 år og eldre har den klart laveste andelen og her finner vi også den tydeligste kjønnsforskjellen med høyere deltakelse blant menn. I øvrige aldersgrupper er andelen noe høyere for kvinner enn for menn.

Det er en tydelig sammenheng mellom høyere utdanningsnivå og høyere andel som har deltatt aktivt på minst 3 ulike arenaer siste halvår (figur 10). Blant kvinner og menn med høyskole- eller universitetsutdanning har henholdsvis 59 og 58 % gjort dette, mens kun 32 % av kvinner og menn med grunnskoleutdanning har gjort det samme. Det samme mønsteret mellom utdanningsnivå og deltakelse ser vi også når vi betrakter hver aktivitetstype eller arena for seg (vedlegg 3). Blant personer i yrkesaktiv alder (18-66 år, figur 11), er andelen som har deltatt aktivt på minst 3 ulike aktiviteter eller arenaer siste halvår vesentlig høyere for både kvinner og menn som er yrkesaktive (henholdsvis 53 og 50 %) sammenliknet med de som ikke er yrkesaktive (henholdsvis 43 og 40 %).

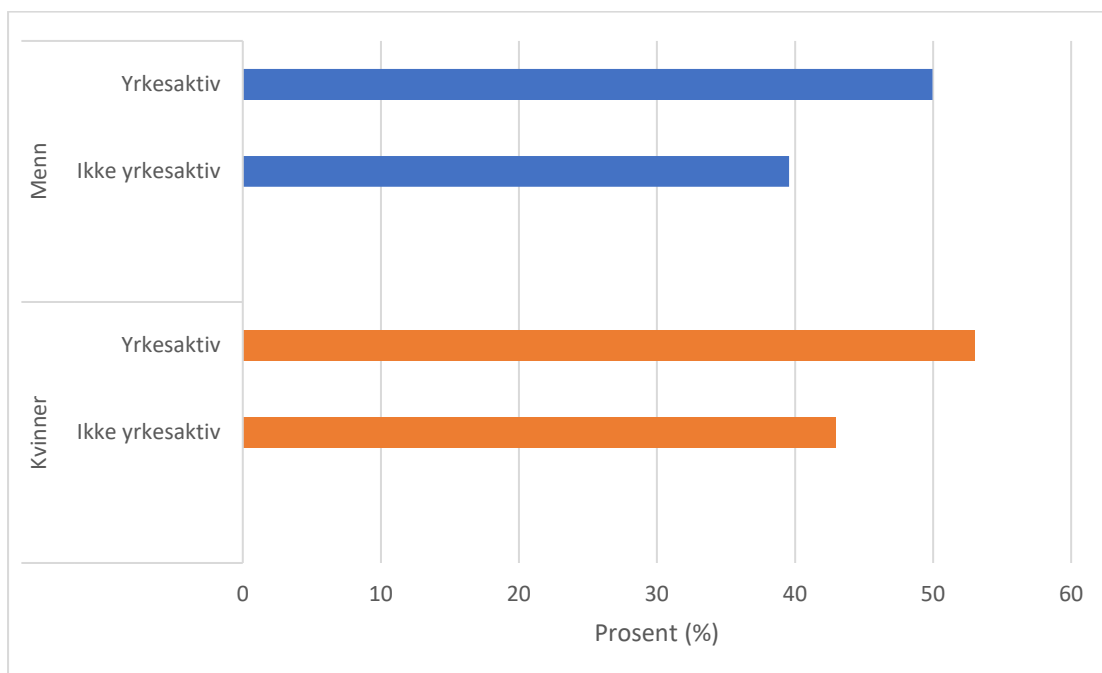
På kommunenivå varierer andelen som har deltatt aktivt på minst 3 ulike aktiviteter eller arenaer siste halvår fra 42 til 68 % for menn og fra 45 til 63 % hos kvinner (figur 12). I de fleste kommunene har kvinner noe høyere andel aktive enn menn. Det er i noen grad forskjeller mellom kommunene i hvilke typer aktivitet som bidrar til disse andelenes (web-vedlegg). Mellom levekårssonene i Trondheim varierer andelen som oppgir å ha deltatt aktivt på 3 eller flere aktiviteter eller arenaer siste halvåret fra 35 % til 61 % for menn og 37 % og 61 % for kvinner (figur 13). Med noen unntak er andelen høyest i soner nær sentrum av Trondheim. Det er noe variasjon mellom levekårssonene i hvilke typer aktivitet som bidrar til disse andelenes (web-vedlegg).

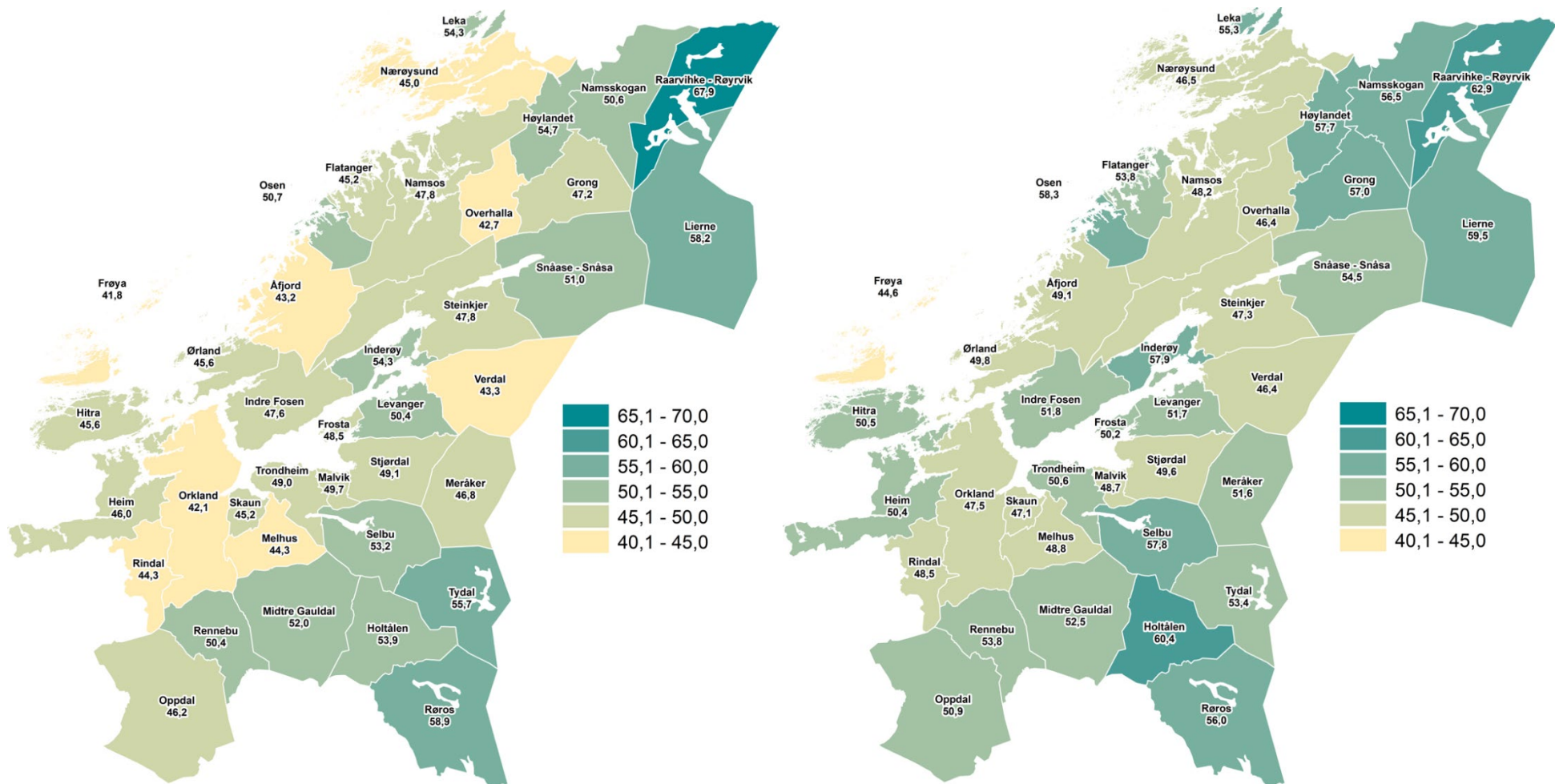
Figur 9 Andel som aktivt har drevet med 3 eller flere av følgende aktiviteter siste 6 måneder, etter kjønn og aldersgrupper: Friluftsliv, idrett/trening, forening, dans, musikk/sang/teater, politikk/samfunnsdebatt og menighetsarbeid.

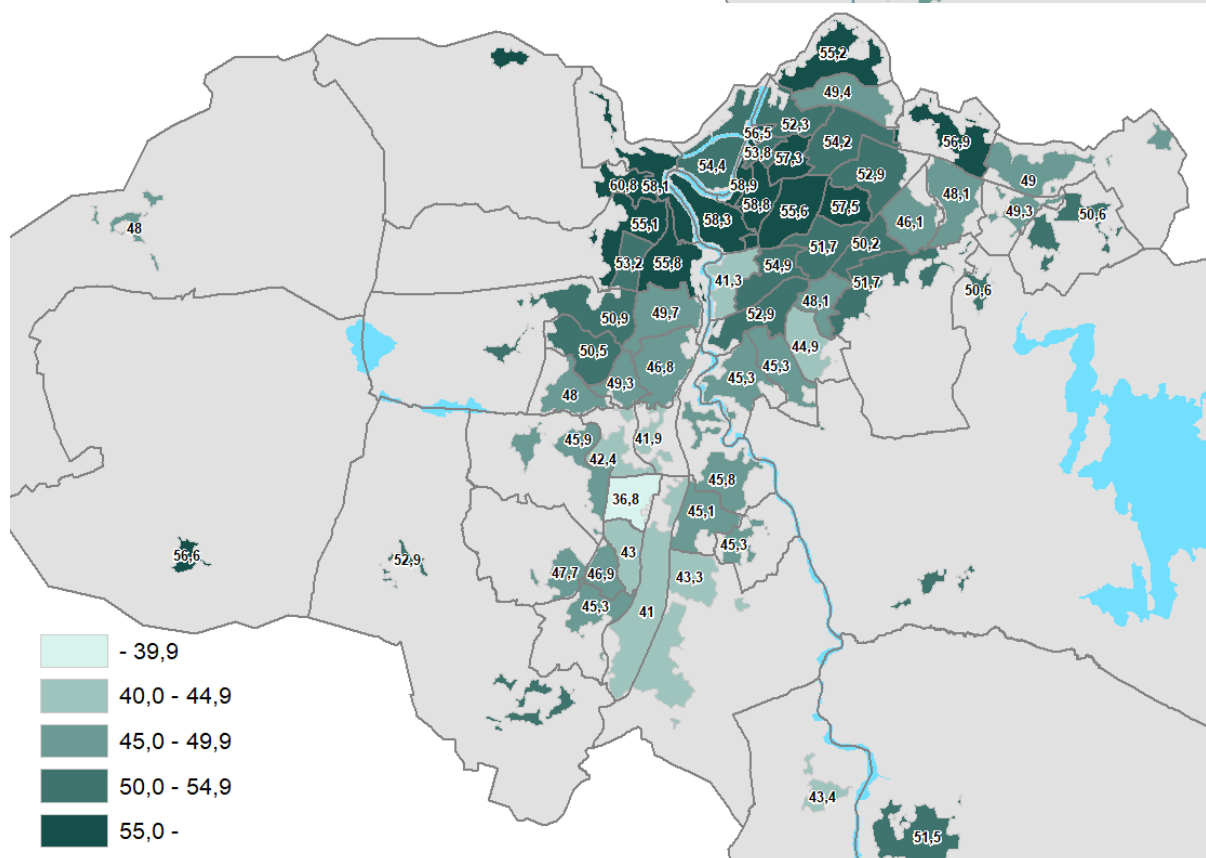
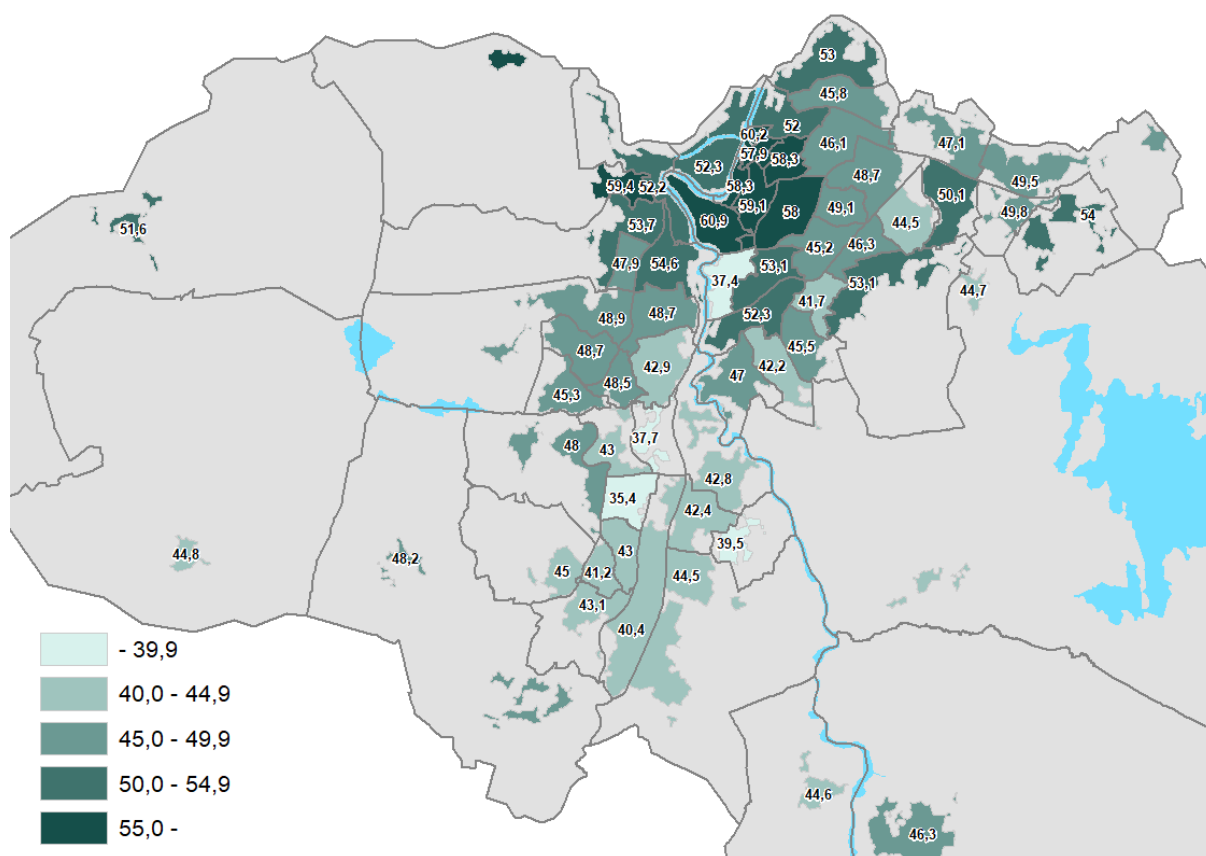
Figur 10 Andel som aktivt har drevet med 3 eller flere av følgende aktiviteter siste 6 måneder, etter kjønn og utdanningsnivå i Trøndelag: Friluftsliv, idrett/trening, forening, dans, musikk/sang/teater, politikk/samfunnsdebatt og menighetsarbeid. 18-104 år

Figur 11 Andel som aktivt har drevet med 3 eller flere av følgende aktiviteter siste 6 måneder, etter kjønn og arbeidstilstand i Trøndelag: Friluftsliv, idrett/trening, forening, dans, musikk/sang/teater, politikk/samfunnsdebatt og menighetsarbeid.. 18-66 år

Figur 12 Andel innbyggere (%) som oppgir at de aktivt har drevet med 3 eller flere av følgende aktiviteter siste 6 måneder: Friluftsliv, idrett/trening, forening, dans, musikk/sang/teater, politikk/samfunnsdebatt og menighetsarbeid.. Menn (venstre) og kvinner (høyre)

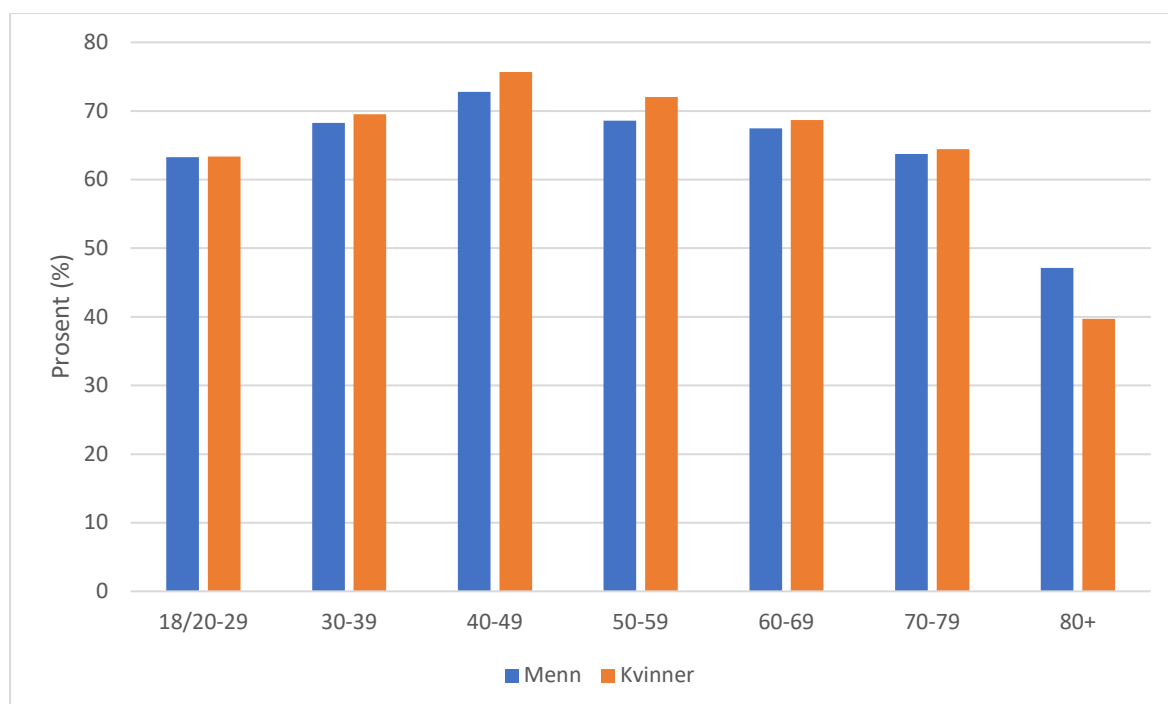
Figur 13 Andel innbyggere (%) som oppgir at de aktivt har drevet med 3 eller flere av følgende aktiviteter siste 6 måneder i levekårssoner i Trondheim: Friluftsliv, idrett/trening, forening, dans, musikk/sang/teater, politikk/samfunnsdebatt og menighetsarbeid. Menn (øverst) og kvinner (nederst).

3.4 Hvor ofte engasjerer folk seg i ulike arenaer for samfunnsdeltakelse?

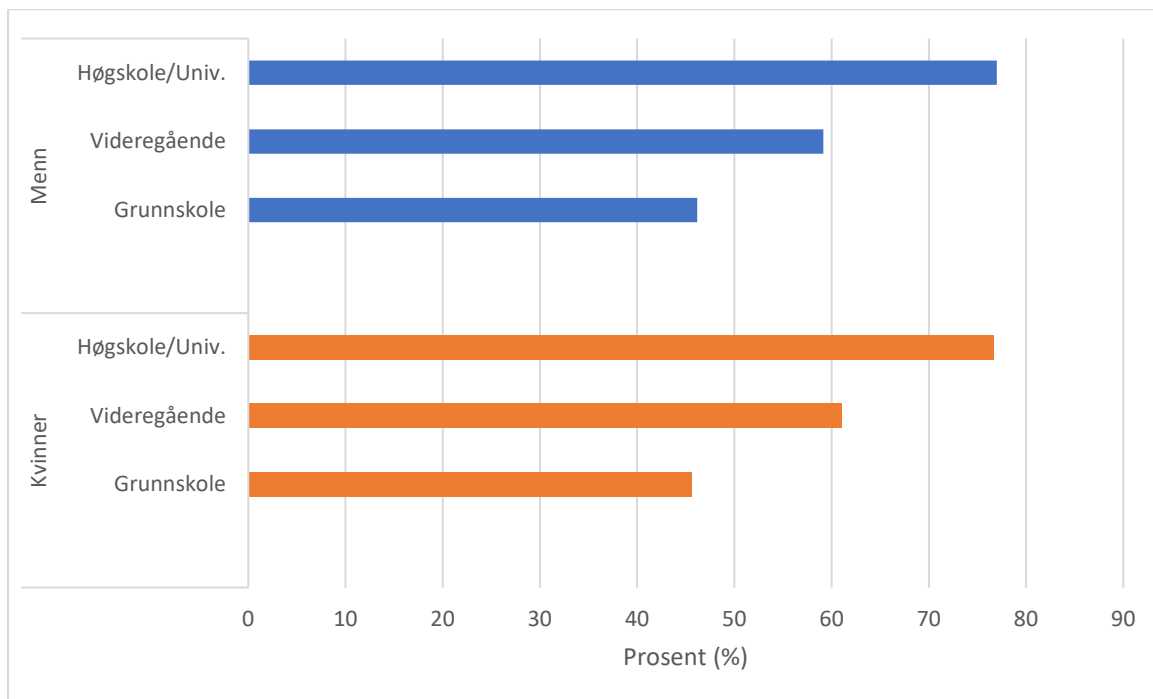
Figurene 14-18 viser andeler som i gjennomsnitt har besøkt eller deltatt aktivt i én eller flere arenaer tilsvarende 2 ganger ukentlig eller oftere det siste halvåret, fordelt på alder, utdanningsnivå, yrkesaktivitet, kommune og levekårssone (Trondheim). Alle figurene viser andeler etter kjønn. Samlet sett oppgir 67,5 % av kvinner og 66,4 % av menn at de deltar aktivt eller som publikum på én eller flere arenaer så hyppig at det tilsvarer minst 2 ganger per uke i gjennomsnitt. Andelen som deltar tilsvarende 2 ganger ukentlig eller oftere, øker noe med økende alder opp til 40-49 år (figur 14) og faller deretter jevnt frem til aldersgruppa 80 år og eldre som har den klart laveste deltakelsen. Her finner vi også den tydeligste kjønnsforskjellen med hyppigere deltakelse blant menn, mens det i de øvrige aldersgruppene er noe høyere andel for kvinner enn for menn.

Det er en tydelig sammenheng mellom høyere utdanningsnivå og høyere andel som deltar på én eller flere arenaer minst 2 ganger ukentlig (figur 15). Andelen blant både kvinner og menn med høyskole- eller universitetsutdanning er 77 %, sammenliknet med 46 % av kvinner og menn med grunnskoleutdanning. Blant personer i yrkesaktiv alder (18-66 år, figur 16), er andelen som deltar på én eller flere arenaer minst 2 ganger ukentlig klart høyere for både kvinner og menn som er yrkesaktive (henholdsvis 71 og 69 %) sammenliknet med de som ikke er yrkesaktive (henholdsvis 58 og 57 %).

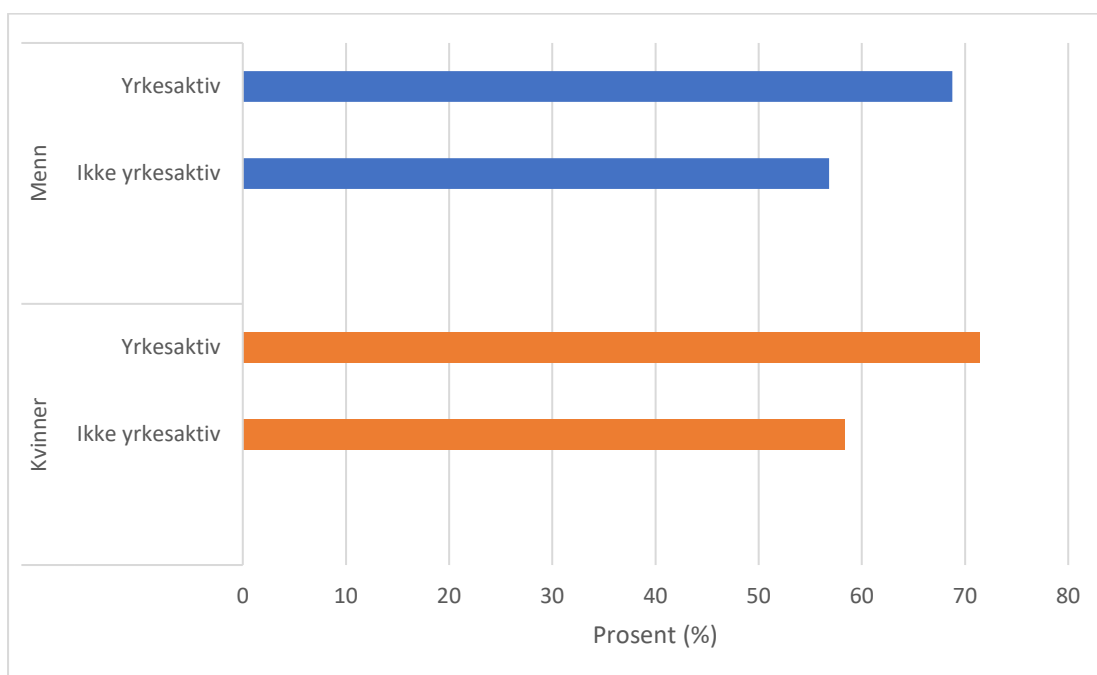
På kommunenivå varierer andelen som har deltatt aktivt i en eller flere arenaer minst 2 ganger ukentlig i løpet av siste halvår fra 51 til 72 % for menn og fra 56 til 74 % hos kvinner (figur 17). I de fleste kommunene har kvinner noe høyere andel aktive enn menn, men det er relativt liten forskjell mellom kjønnene. Mellom levekårssonene i Trondheim varierer andelen som oppgir å ha deltatt i en eller flere arenaer minst 2 ganger ukentlig siste halvår fra 51 % til 81 % både for menn og kvinner (figur 18). I hovedsak er det enkelte levekårssoner på Byåsen og i levekårssonene på og ved Bakklandet, Singsaker og Møllenberg som har de høyeste andelene.

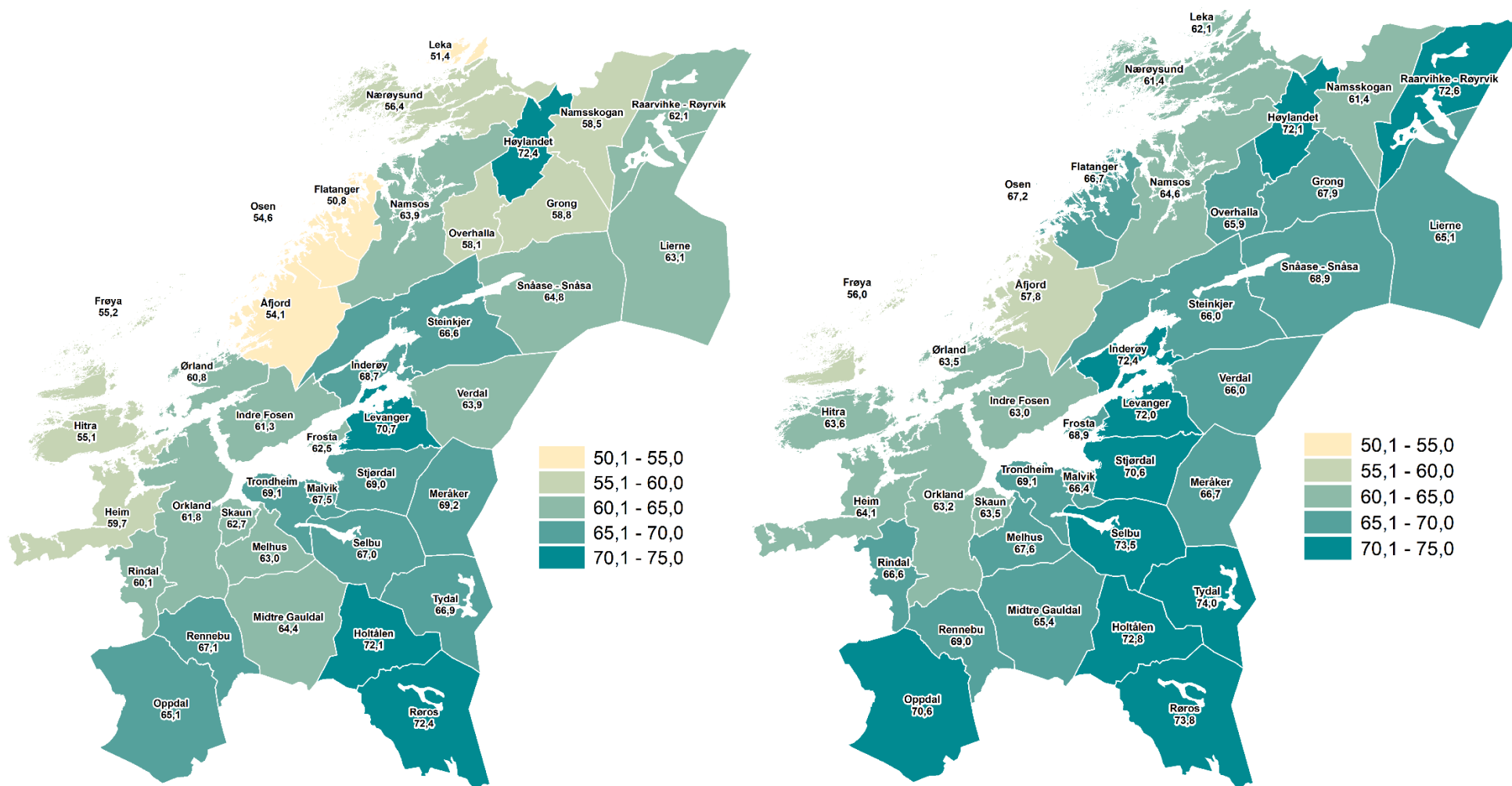
Figur 14 Andel som oppgir at de besøker og/eller deltar aktivt i en kulturaktivitet minst 2 ganger i uka, etter kjønn og aldersgrupper.

Figur 15 Andel som oppgir at de besøker og/eller deltar aktivt i en kulturaktivitet minst 2 ganger i uka, etter kjønn og utdanningsnivå i Trøndelag. 18-104 år

Figur 16 Andel som oppgir at de besøker og/eller deltar aktivt i en kulturaktivitet minst 2 ganger i uka, etter kjønn og arbeidstilstand i Trøndelag. 18-66 år

Figur 17 Andel innbyggere (%) som oppgir at de besøker og/eller deltar aktivt i en kulturaktivitet minst 2 ganger i uka. Menn (venstre) og kvinner (høyre).

4. Oppsummering

Denne rapporten har tatt for seg i hvilken grad befolkningen i Trøndelag engasjerer seg i ulike arenaer for samfunnsdeltakelse og deltar aktivt og/eller som besøkende i disse.

De mest brukte arenaene for deltakelse er friluftsliv, besøk på konsert, kino og teater, samt idrettsaktiviteter. For de fleste arenaer og aktivitetstyper øker deltakelsen med økende alder opp til 40-59 år og flater deretter ut eller faller noe. Aldersgruppa 80 år og eldre deltar i minst grad. I denne gruppa finner vi de tydeligste kjønnsforskjellene, med høyere deltakelse blant menn enn blant kvinner. I de fleste øvrige grupper og sammenlikninger er det jevnt over små kjønnsforskjeller.

Det er gjennomgående sterke forskjeller i samfunnsdeltakelse knyttet til innbyggernes utdanningsnivå, hvor høyere utdanning er forbundet med høyere grad av deltakelse. Dette mønsteret ser vi både for deltakelseshyppighet og antall arenaer en person deltar på, men også for de aller fleste enkeltaktiviteter. Tilsvarende ser vi at innbyggere som er yrkesaktive deltar i større grad enn personer som ikke er yrkesaktive.

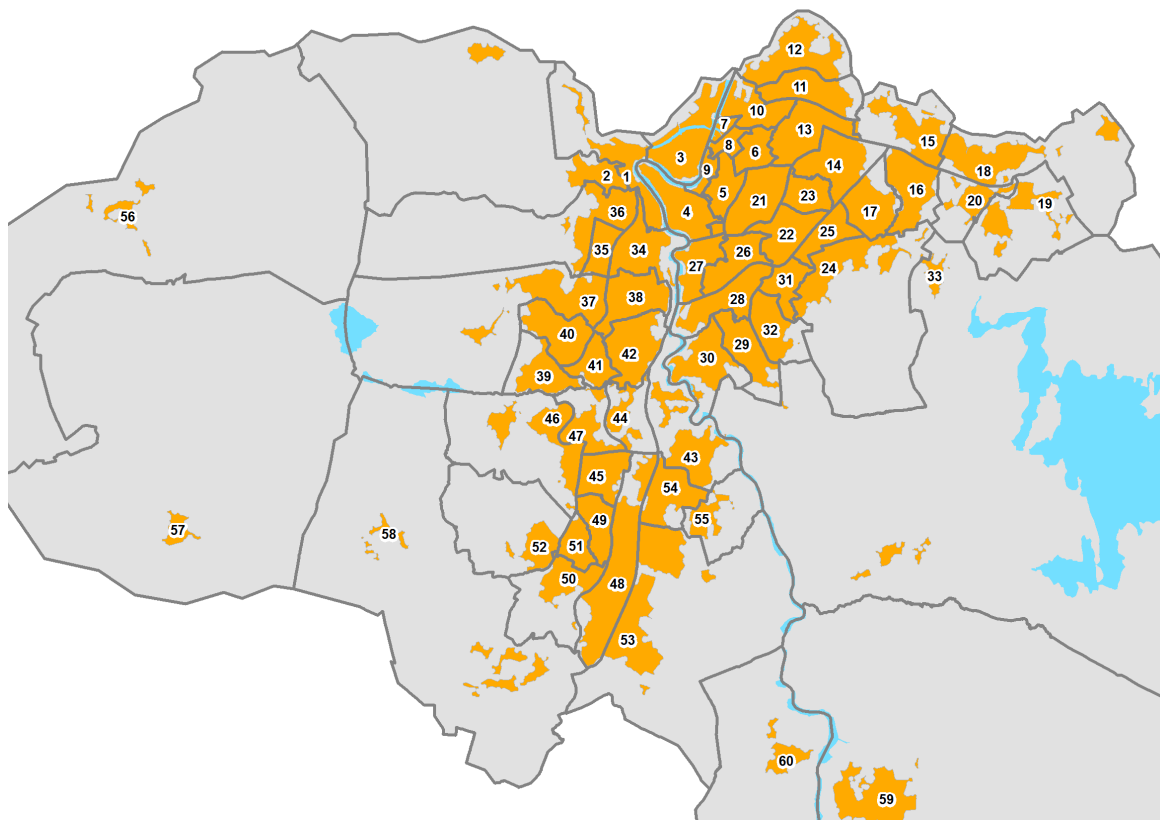
Det er store forskjeller i samfunnsdeltakelse mellom kommuner og mellom levekårssoner i Trondheim kommune. I noen grad er det også forskjeller i hvilke typer arenaer for samfunnsdeltakelse som er vanligst mellom kommuner. I tolkningen av slike forskjeller er det viktig å være oppmerksom på tilgjengelighet og hvilke tilbud som fins lokalt, samt i hvilken grad ulike grupper i befolkningen har mulighet til å engasjere seg innen de ulike arenaene.

Ytterligere data for samfunnsdeltakelse for kommuner og levekårssoner er tilgjengelige i et [web dashboard](#).

5. Referanser

1. Nes, R.B., et al., *Livskvalitet i Norge 2019*. 2019, Folkehelseinstituttet: Oslo.
2. Barstad, A., et al., *Gode liv i Norge: Utredning om måling av befolkningens livskvalitet*, in Oslo: Helsedirektoratet. 2016.
3. Pūras, D., *Special rapporteur on the right of everyone to the enjoyment of the highest attainable standard of physical and mental health*. United Nation Human Rights Council, Forty-fourth session (15 June–3 July 2020). 2020, United Nations.
4. WHO, *Participation as a driver of health equity*. 2019, World Health Organization: Copenhagen.
5. Prilleltensky, I., *Mattering at the intersection of psychology, philosophy, and politics*. American Journal of Community Psychology, 2020. **65**(1-2): p. 16-34.
6. Helsedirektoratet, *Psykisk helse og trivsel i folkehelsearbeidet*. IS-2263. 2014, Helsedirektoratet: Oslo.
7. Dahlgren, G., Whitehead, M., *Policies and strategies to promote social equity in health*. 1991, Institute for futures studies: Stockholm.
8. Krokstad, S., Knudtsen, M., *Folkehelse i endring. Helseundersøkelsen Nord-Trøndelag HUNT 1 (1984-86) – HUNT 2 (1995-97) – HUNT 3 (2006-08)*. 2011, HUNT forskningscenter, Institutt for samfunnsmedisin, Det medisinske fakultet, NTNU: Levanger.
9. Folkehelsealliansen-i-Trøndelag. *Hodebra* (<https://hodebra.no/>). 2020 7. oktober 2020]; Available from: <https://hodebra.no/>.
10. Helsedirektoratet. *Veileder til systematisk folkehelsearbeid* (<https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/systematisk-folkehelsearbeid>). 2020.
11. Krokstad, S., et al., *Cohort Profile: the HUNT Study, Norway*. Int J Epidemiol, 2013. **42**(4): p. 968-77.

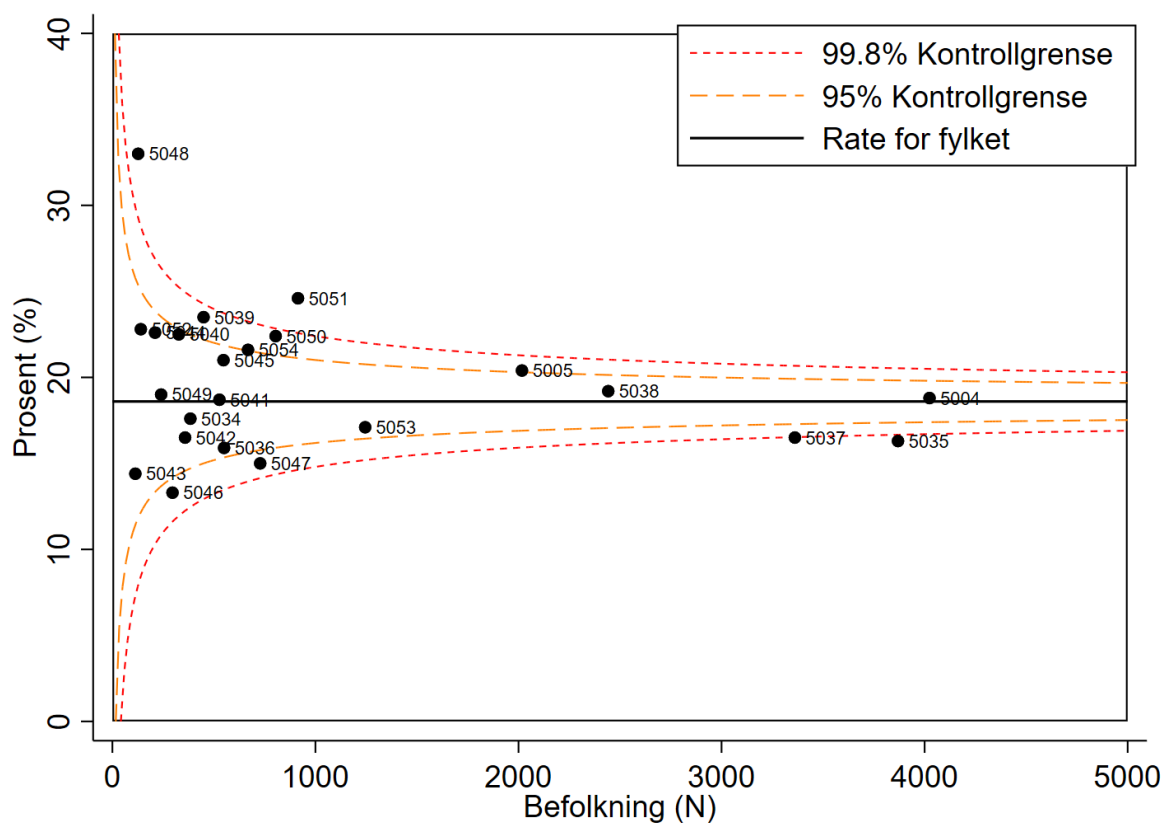
Vedlegg 1: Kart levekårssoner Trondheim

De mørke strekene i kartet angir grensene mellom levekårssoner. Farge er bare avsatt i områder med tettstedsbebyggelse. Områder i sonene som i hovedsak er ubebygde har lys grå bakgrunn.

Nr	Levekårszone	Nr	Levekårszone	Nr	Levekårszone
1	Ila	21	Berg-Tyholt	41	Rydningen
2	Hammersborg-Trolla	22	Moholt	42	Hallset
3	Midtbyen	23	Brøset-Valentinlyst	43	Sjetnemarka-Okstad
4	Øya-Elgeseter	24	Stokkan	44	Romoulslia
5	Singsaker	25	Åsvang-Angelltrøa	45	Saupstad
6	Rosenborg	26	Nardo	46	Flatås-Huseby
7	Nedre elvehavn	27	Tempe-Sorgenfri	47	Nedre Flatåsen
8	Møllenberg	28	Nidarvoll	48	Breidablikk
9	Bakklandet	29	Stubban	49	Heimdal
10	Lademoen	30	Fossegrenda	50	Kattem
11	Lilleby-Ladesletta	31	Othilienborg-Vestlia	51	Åsheim
12	Lade	32	Risvollan	52	Lundåsen
13	Strindheim	33	Bratsberg-Jonsvatnet-Leira	53	Tiller sør
14	Bromstad-Leangen	34	Havstein-Stavne	54	Tonstad
15	Nedre Charlottenlund	35	Nyborg	55	Tiller nord
16	Øvre Charlottenlund	36	Sverresborg	56	Rye
17	Brundalen	37	Ugla	57	Spongdal
18	Ranheim	38	Munkvoll-Hoem	58	Nypvang
19	Reppe-Vikåsen	39	Stavset	59	Sørborgen
20	Olderdalen	40	Kystad	60	Tanem

Vedlegg 2: Funnelploott av dårlig egenvurdert helse (%) for menn i Nord-Trøndelag

Forklaring på illustrasjonen:

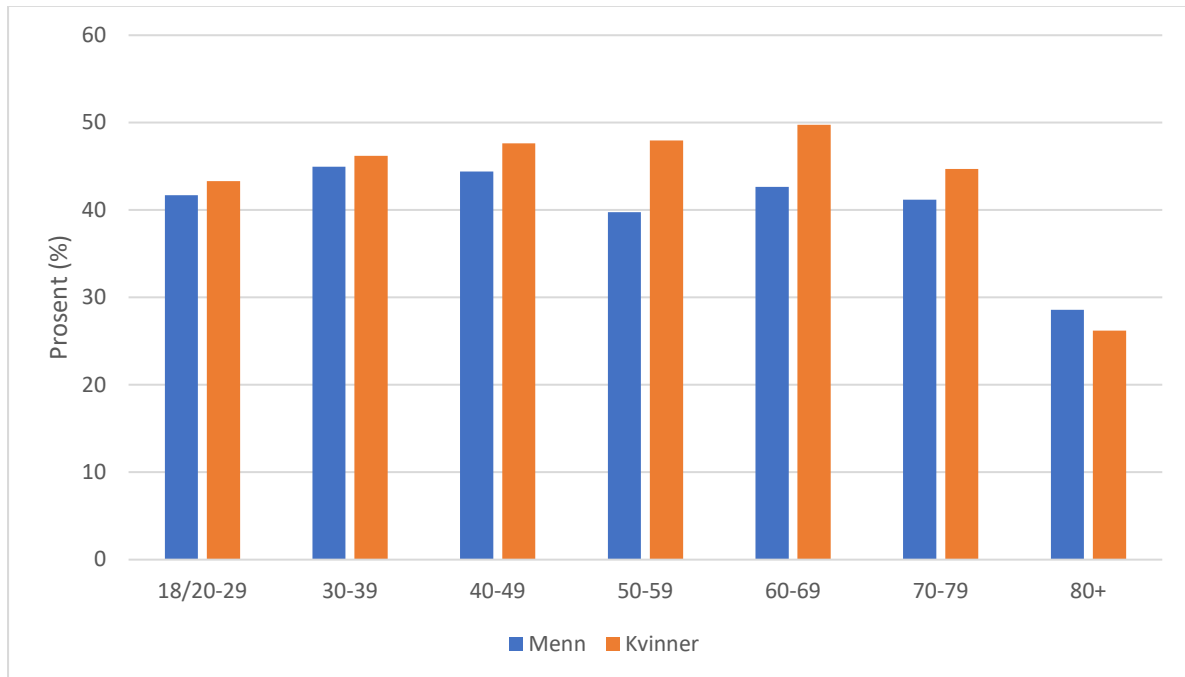
I denne grafen er andelen i hver kommune som rapporterer «dårlig egenvurdert helse» plottet på y-aksen og befolkningsstørrelsen på x-aksen. Den heltrukne svarte linja er gjennomsnittet i Nord-Trøndelag.

Poenget her er at alle kommunene som ligger innenfor kontrollgrensene ikke skiller seg fra fylkesgjennomsnittet, men ligger innenfor det vi kan kalle tilfeldig variasjon. To kommuner ligger utenfor kontrollgrensene og skiller seg dermed klart fra gjennomsnittet.

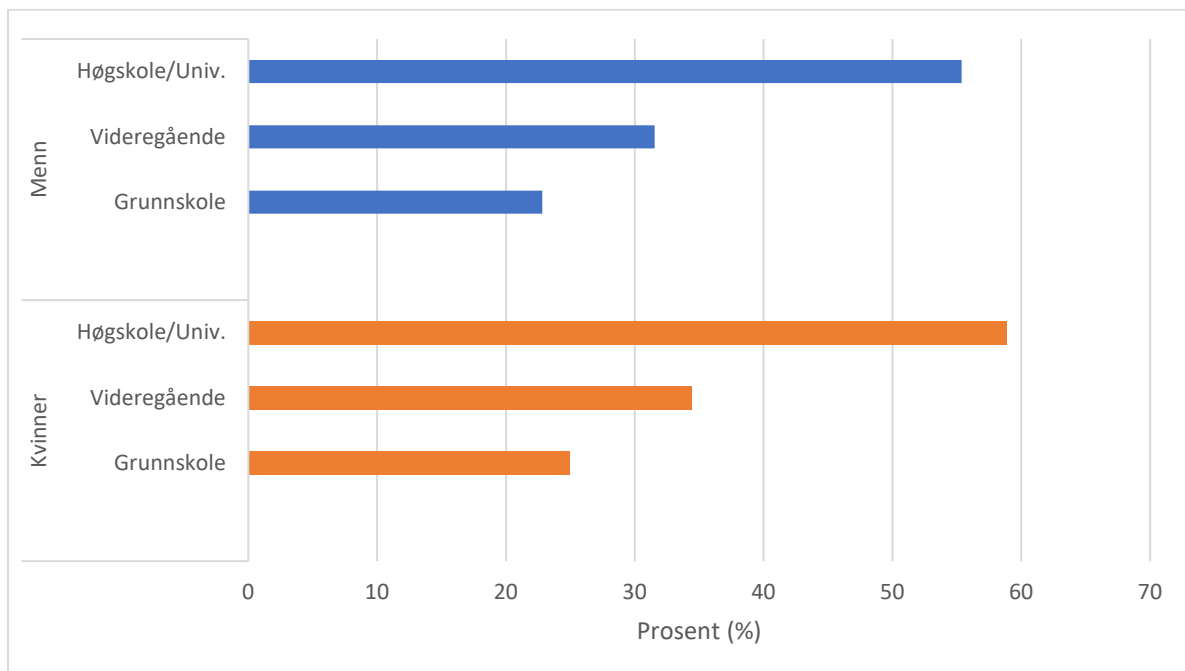
Vedlegg 3. Figurer for enkeltaktiviteter

3.1. Kulturliv

3.1.1. Museum, kunstutstilling

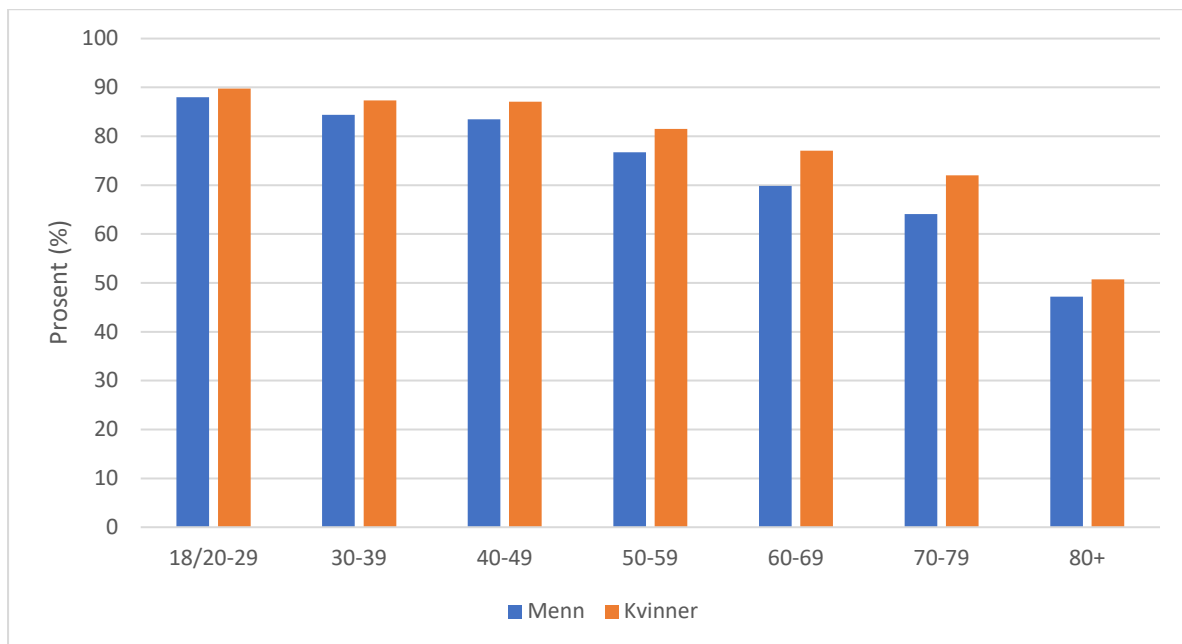

Vedleggsfigur 1 Andelen som har gått på museum, kunstutstilling (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og aldersgrupper.

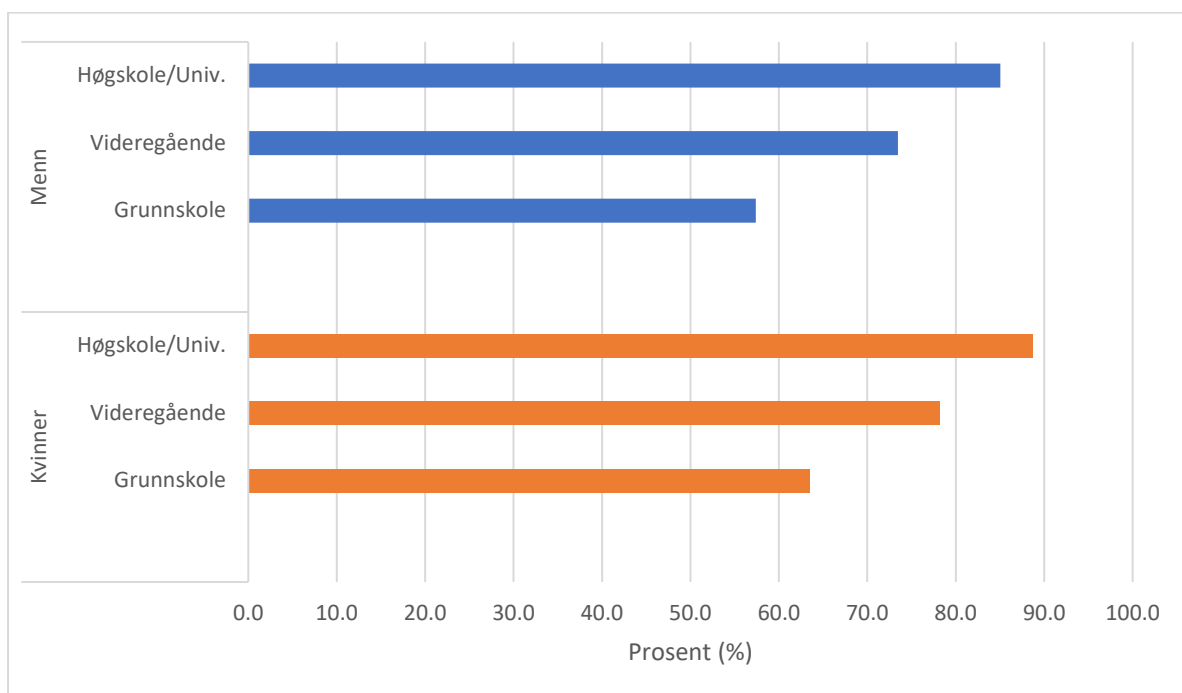

Vedleggsfigur 2 Andelen som har gått på museum, kunstutstilling (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og utdanningsnivå i Trøndelag, 18-104 år.

3.1.2. Konsert, teater, kino

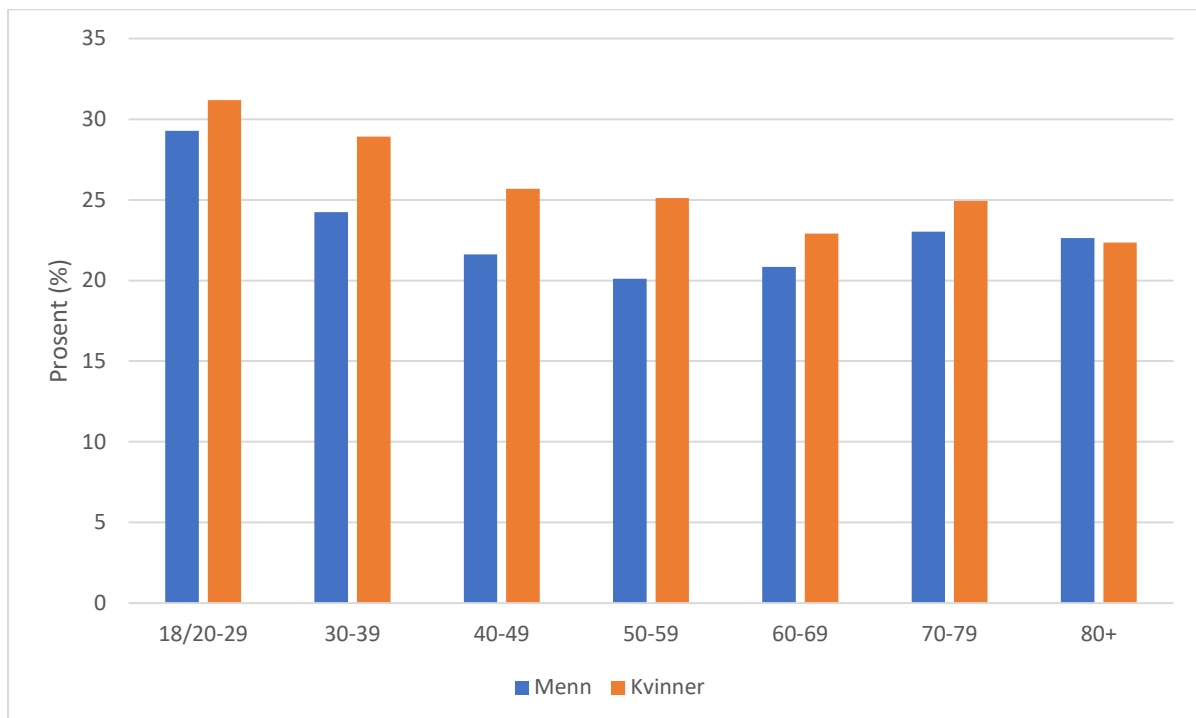

Vedleggsfigur 3 Andelen som har vært på konsert, teater, kino (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og aldersgrupper.

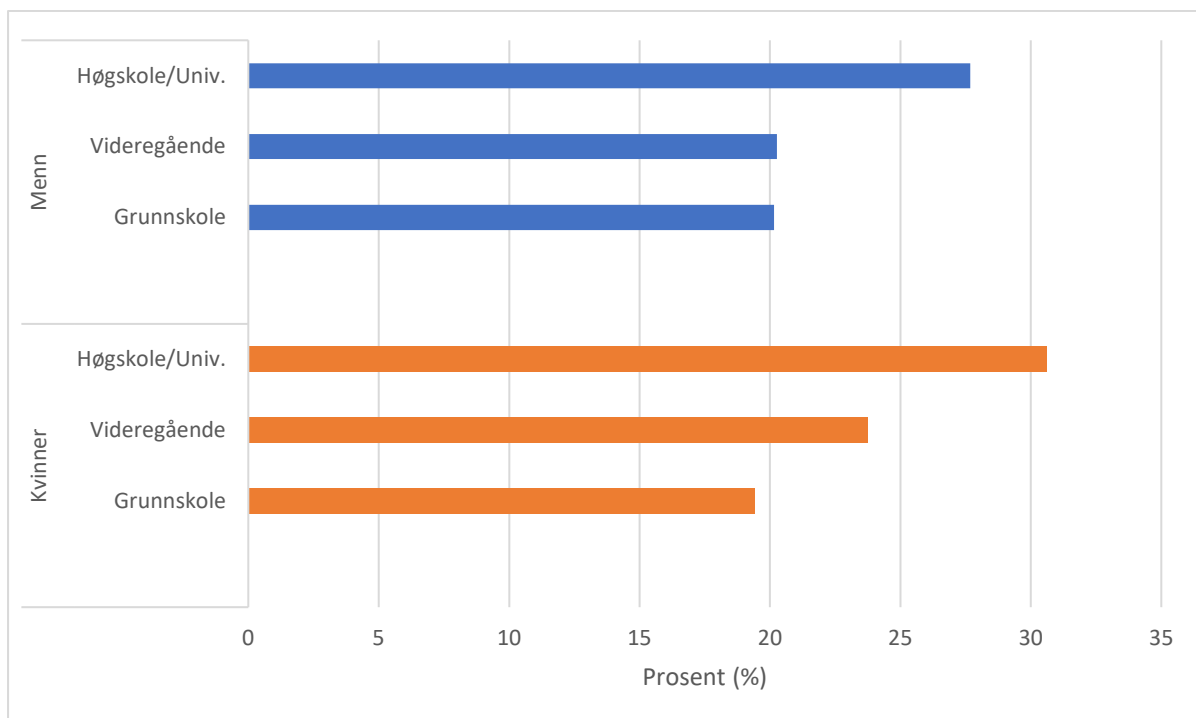

Vedleggsfigur 4 Andelen som har vært på konsert, teater, kino (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og utdanningsnivå i Trøndelag. 18-104 år.

3.1.3. Musikk, sang og teater

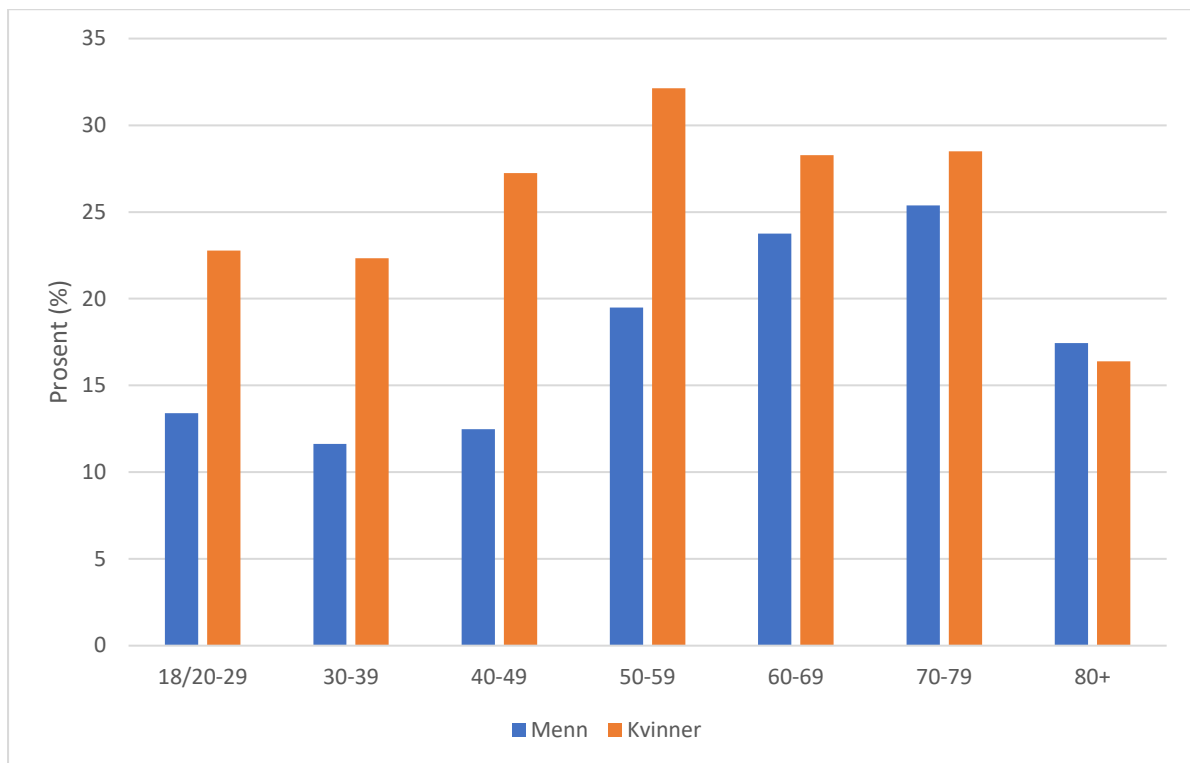

Vedleggsfigur 5 Andelen som har drevet med musikk, sang, teater (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og aldersgrupper.

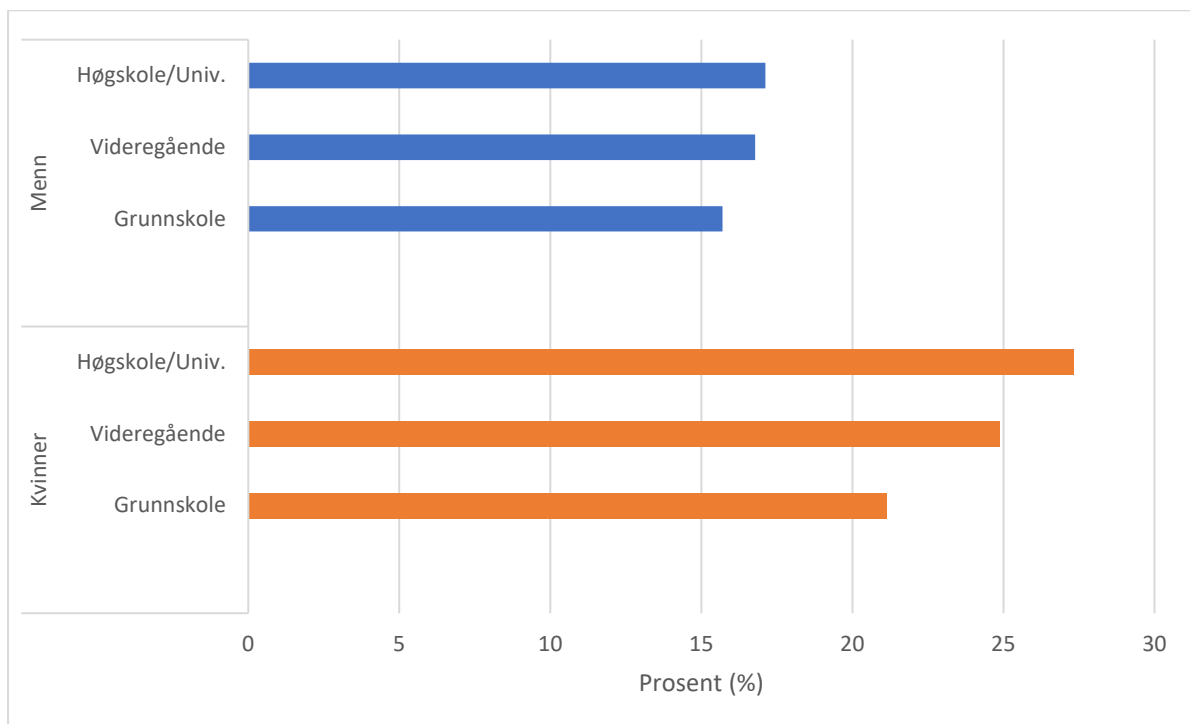

Vedleggsfigur 6 Andelen som har drevet med musikk, sang, teater (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og utdanningsnivå i Trøndelag. 18-104 år

3.1.4. Dans

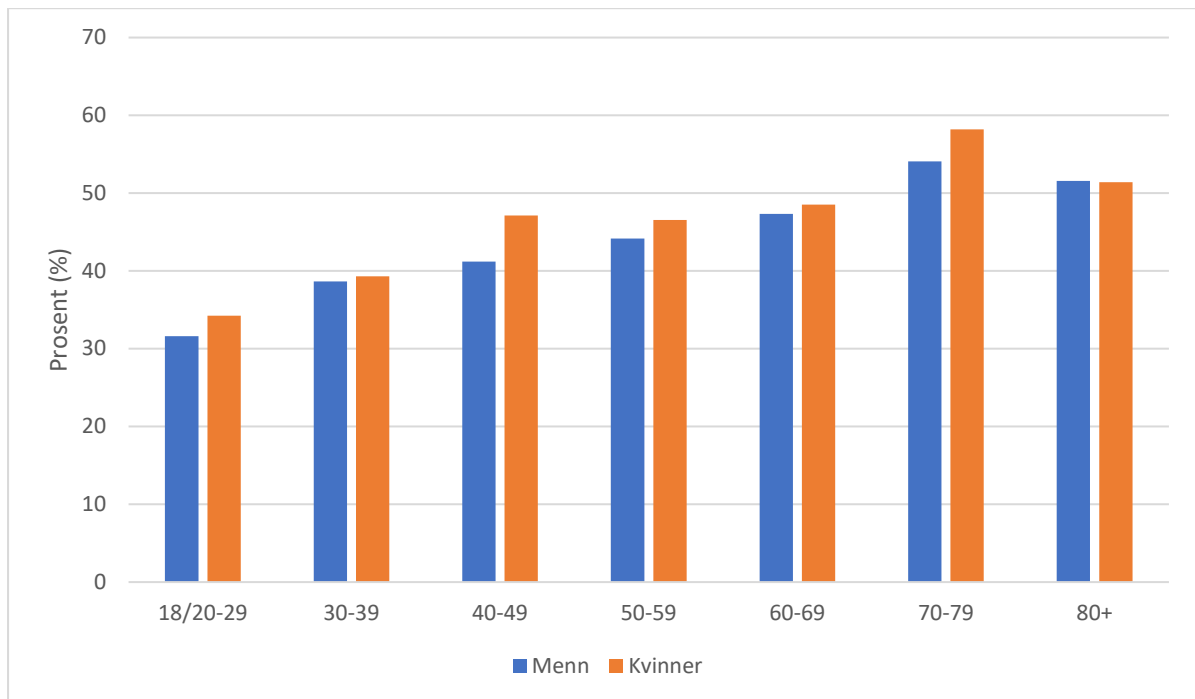
Vedleggsfigur 7 Andelen som har drevet med dans (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og aldersgrupper.

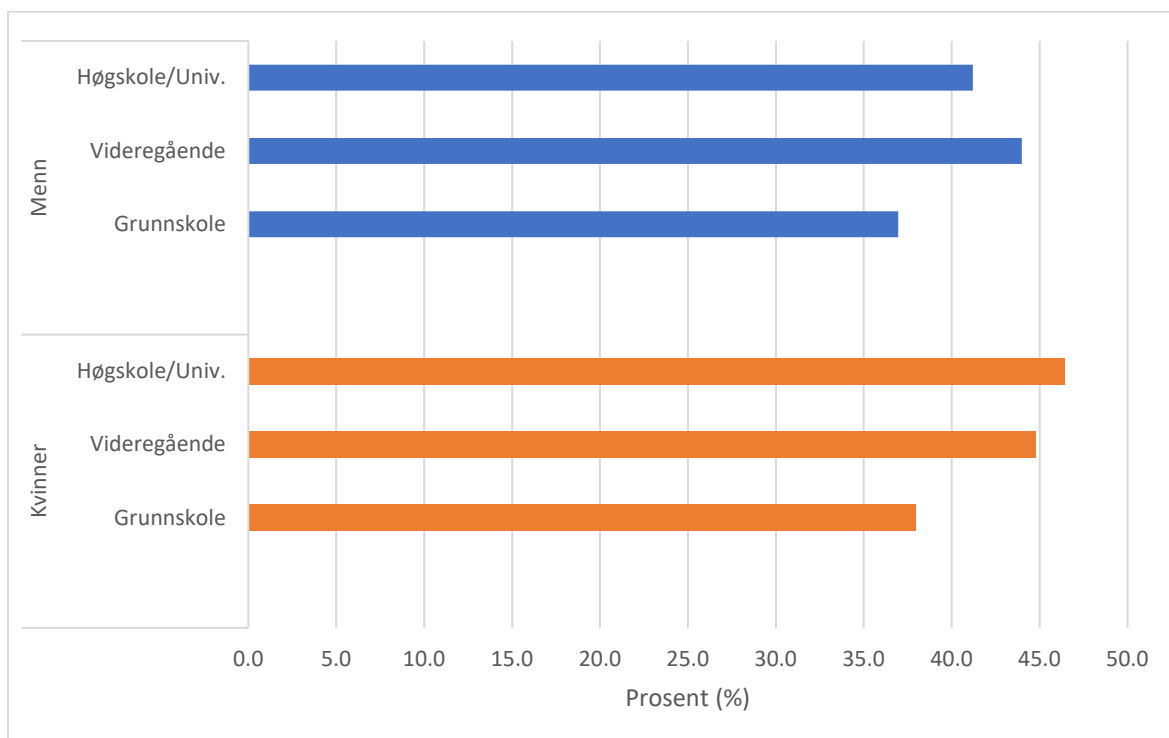
Vedleggsfigur 8 Andelen som har drevet med dans (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og utdanningsnivå i Trøndelag. 18-104 år.

3.2. Deltakelse livssyn

3.2.1. Kirke, bedehus, moske, synagoge e.l.

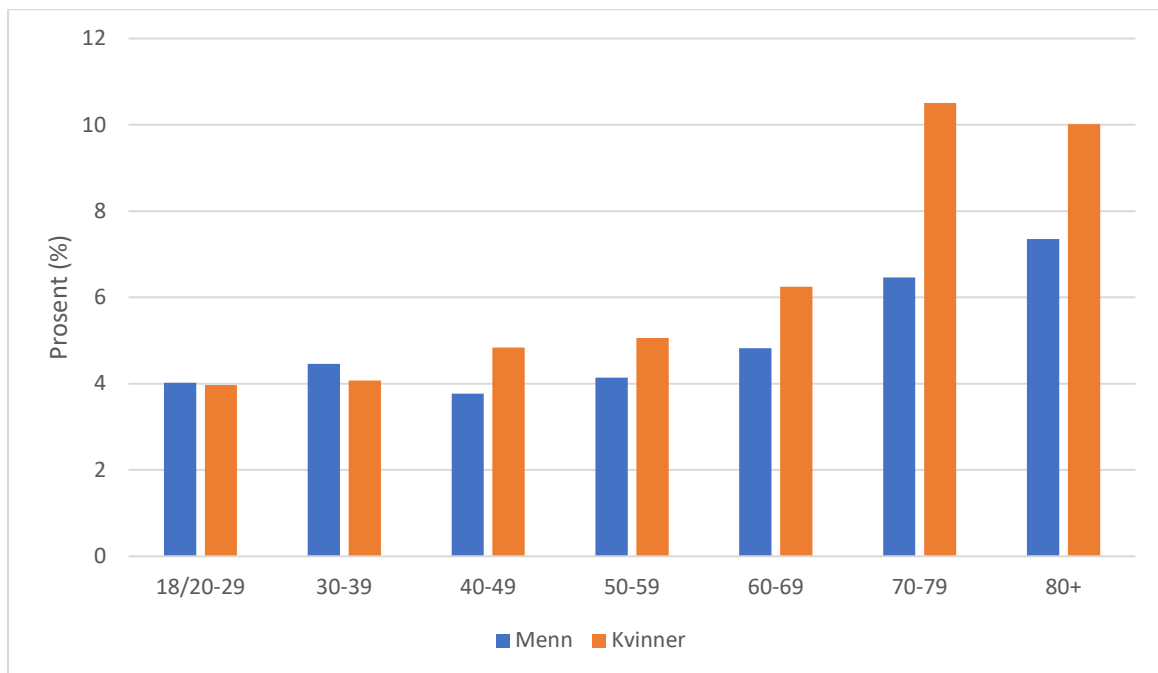

Vedleggsfigur 9 Andelen som vært i kirke, bedehus, moske, synagoge e.l. (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og aldersgrupper.

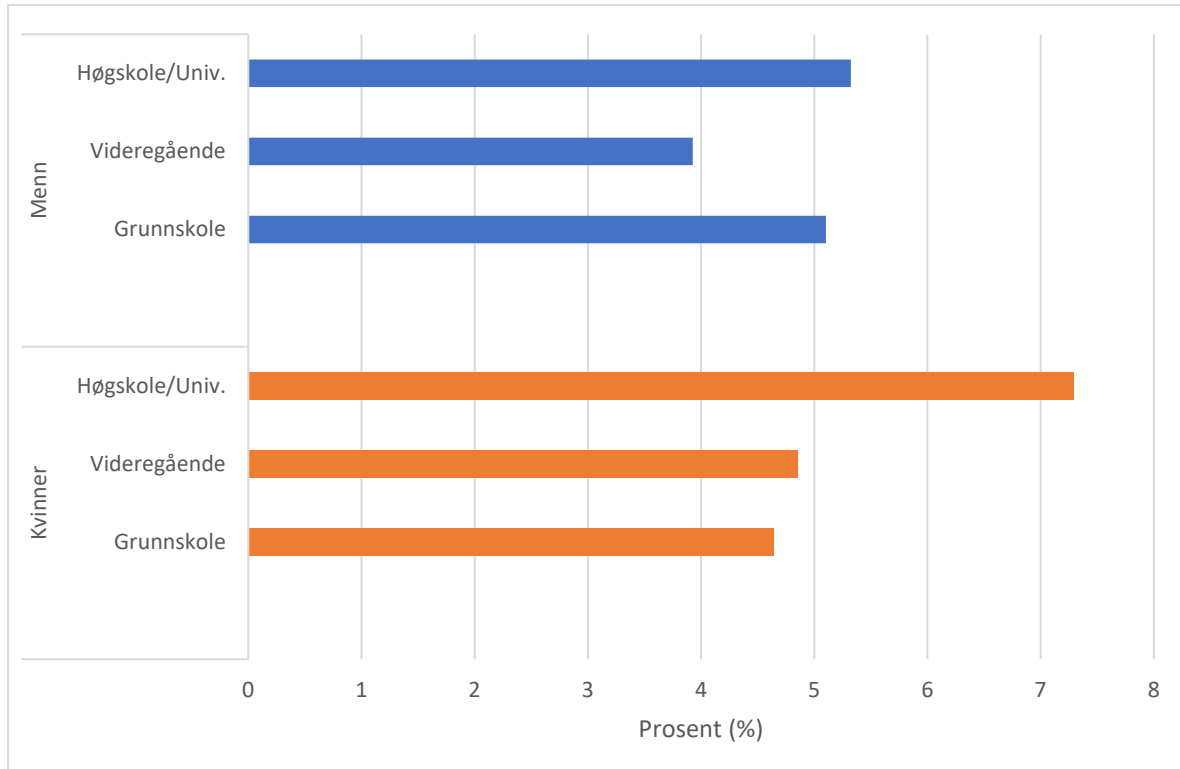

Vedleggsfigur 10 Andelen som vært i kirke, bedehus, moske, synagoge e.l. (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og utdanningsnivå i Trøndelag. 18-104 år.

3.2.2. Menighetsarbeid

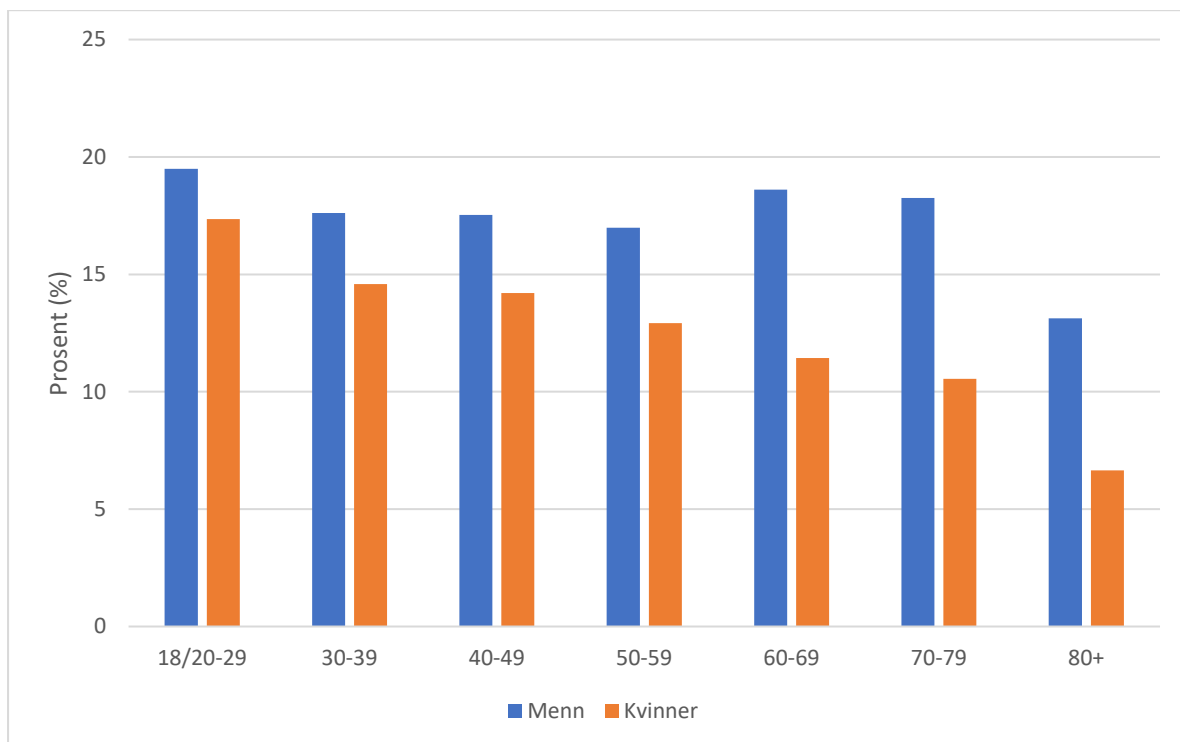
Vedleggsfigur 11 Andelen som har drevet med menighetsarbeid (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og aldersgrupper.

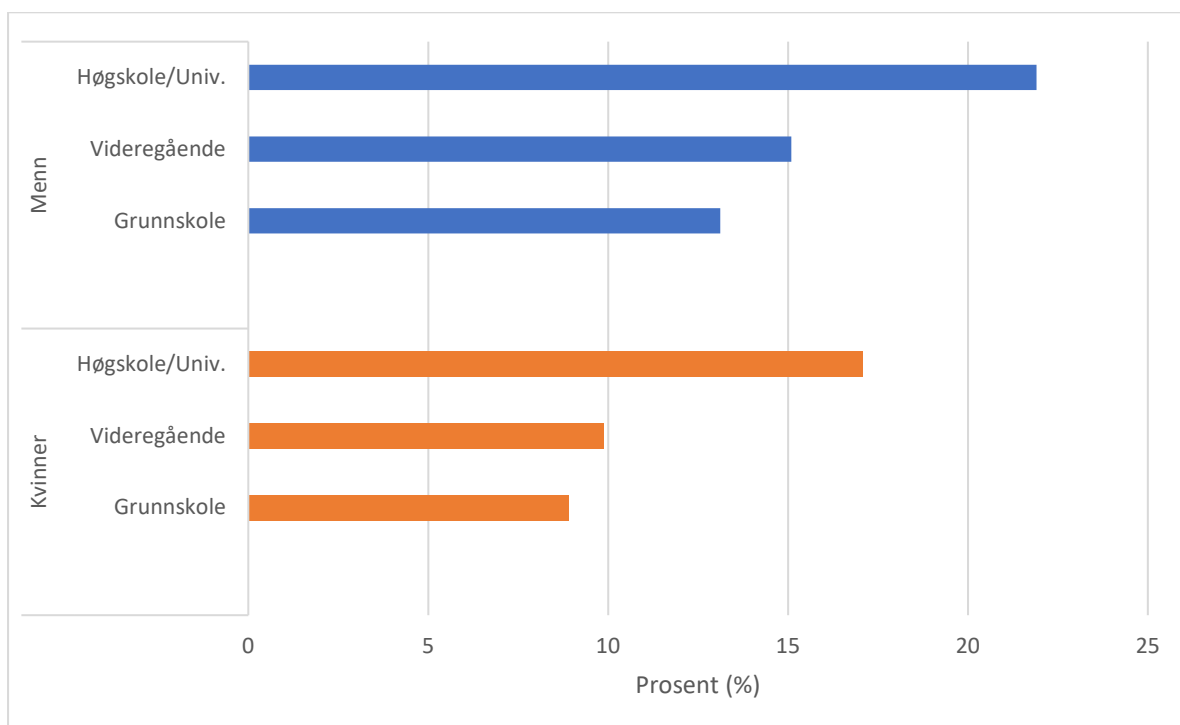
Vedleggsfigur 12 Andelen som har drevet med menighetsarbeid (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og utdanningsnivå i Trøndelag, 18-104 år.

3.3. Politik- og samfunnsdeltakelse

3.3.1. Politik, samfunnsdebatt

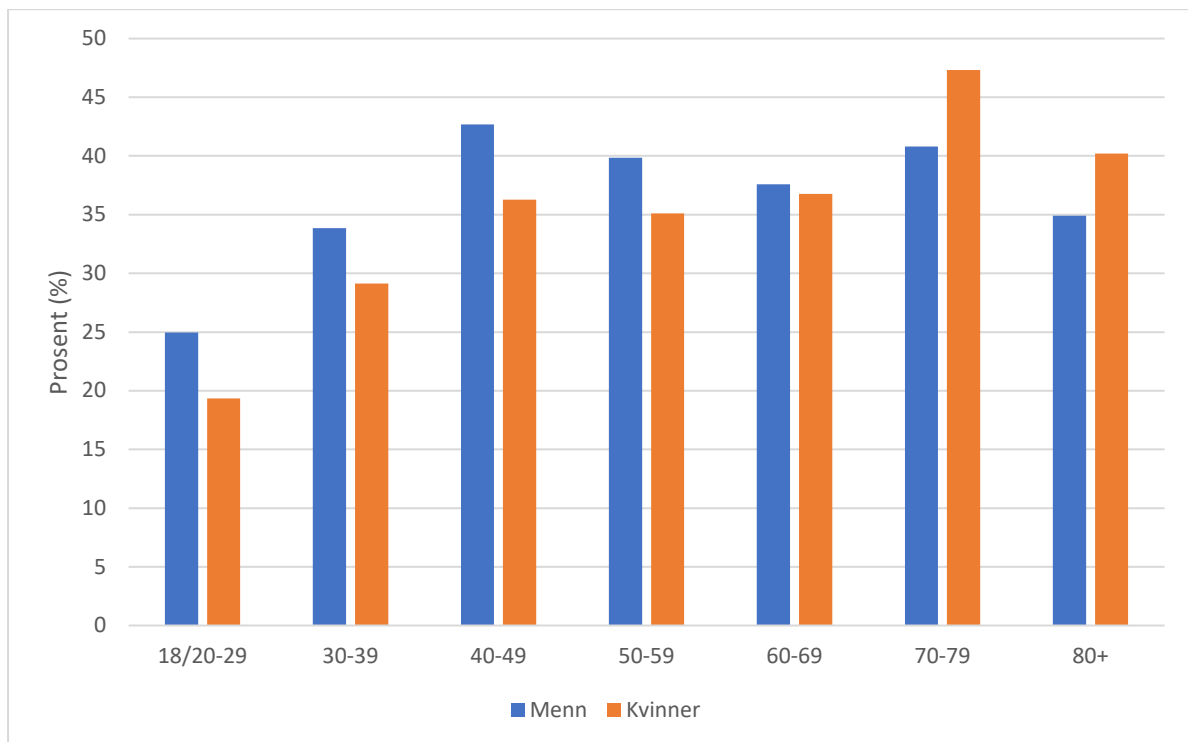

Vedleggsfigur 13 Andelen som har drevet med politisk aktivitet/samfunnsdebatt (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og aldersgrupper.

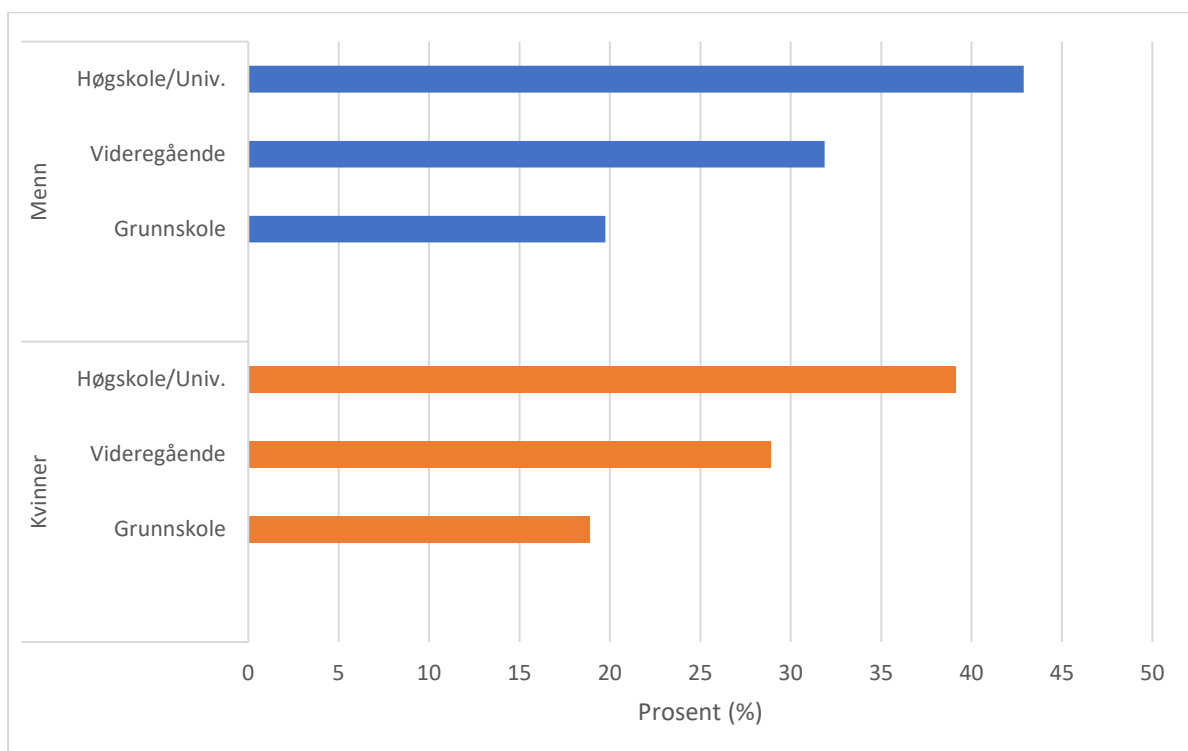

Vedleggsfigur 14 Andelen som har drevet med politisk aktivitet/samfunnsdebatt (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og utdanningsnivå i Trøndelag. 18-104 år.

3.3.2. Forening

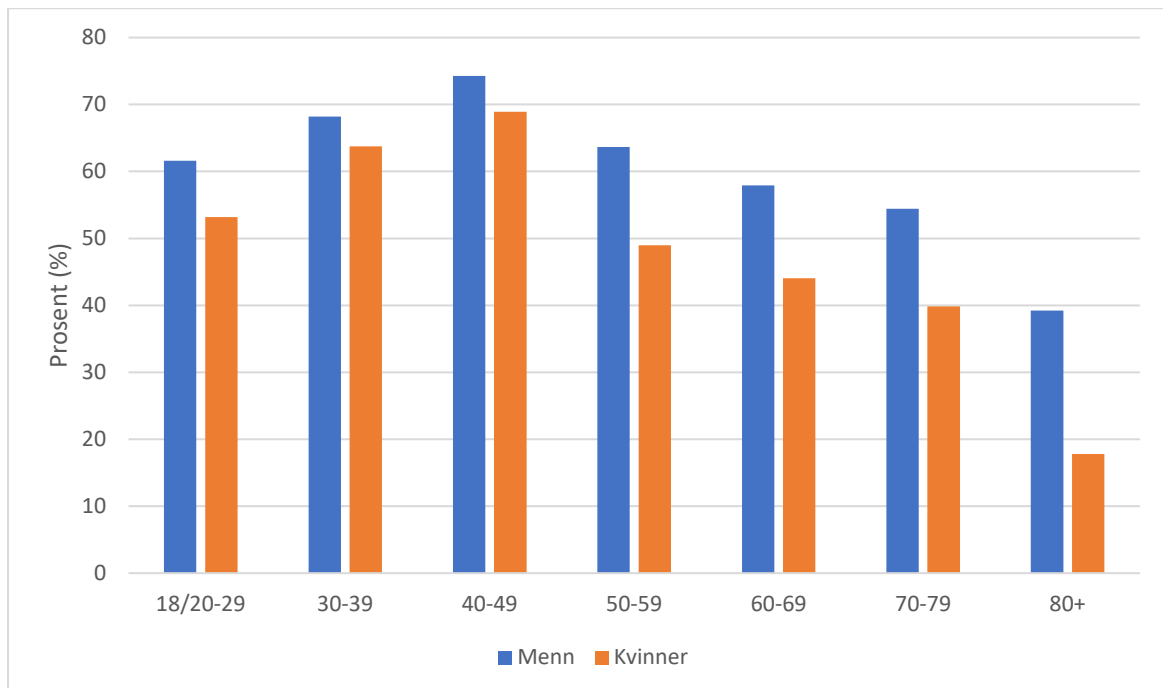
Vedleggsfigur 15 Andelen som har drevet med foreningsvirksomhet (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og aldersgrupper.

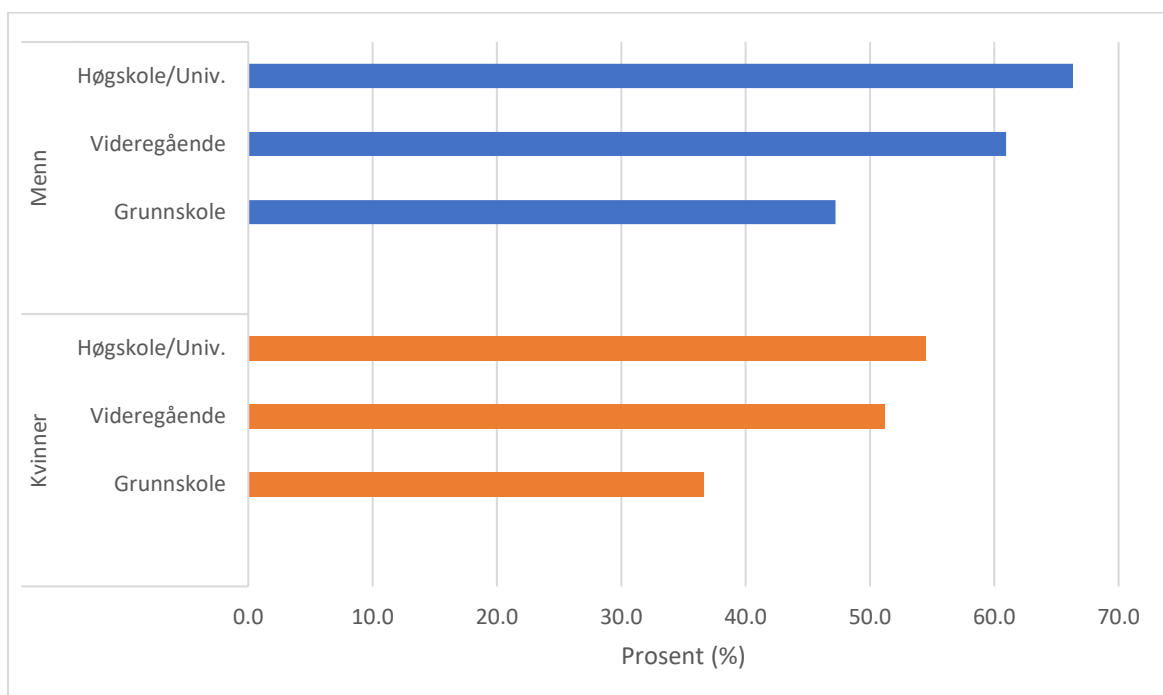
Vedleggsfigur 16 Andelen som har drevet med foreningsvirksomhet (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og utdanningsnivå i Trøndelag, 18-104 år.

3.4. Deltakelse idrett og friluftsliv

3.4.1. Idrettsarrangement

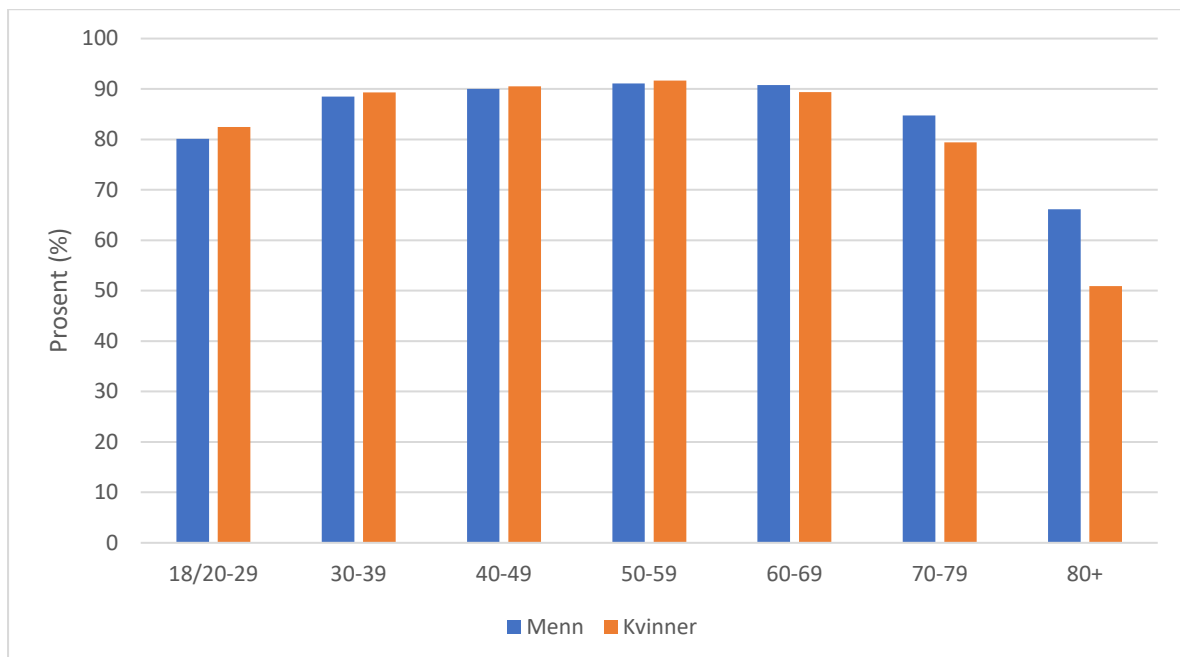

Vedleggsfigur 17 Andelen som har vært på idrettsarrangement (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og aldersgrupper.

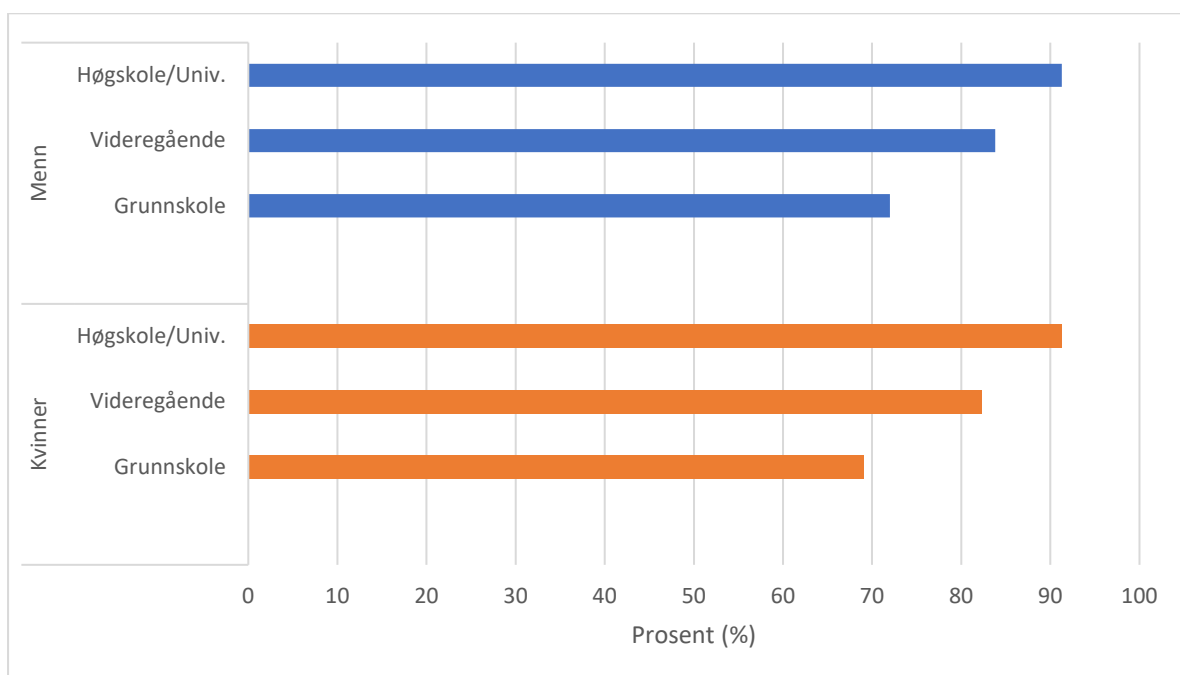

Vedleggsfigur 18 Andelen som har vært på idrettsarrangement (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og utdanningsnivå i Trøndelag, 18-104 år.

3.4.2. Friluftsliv

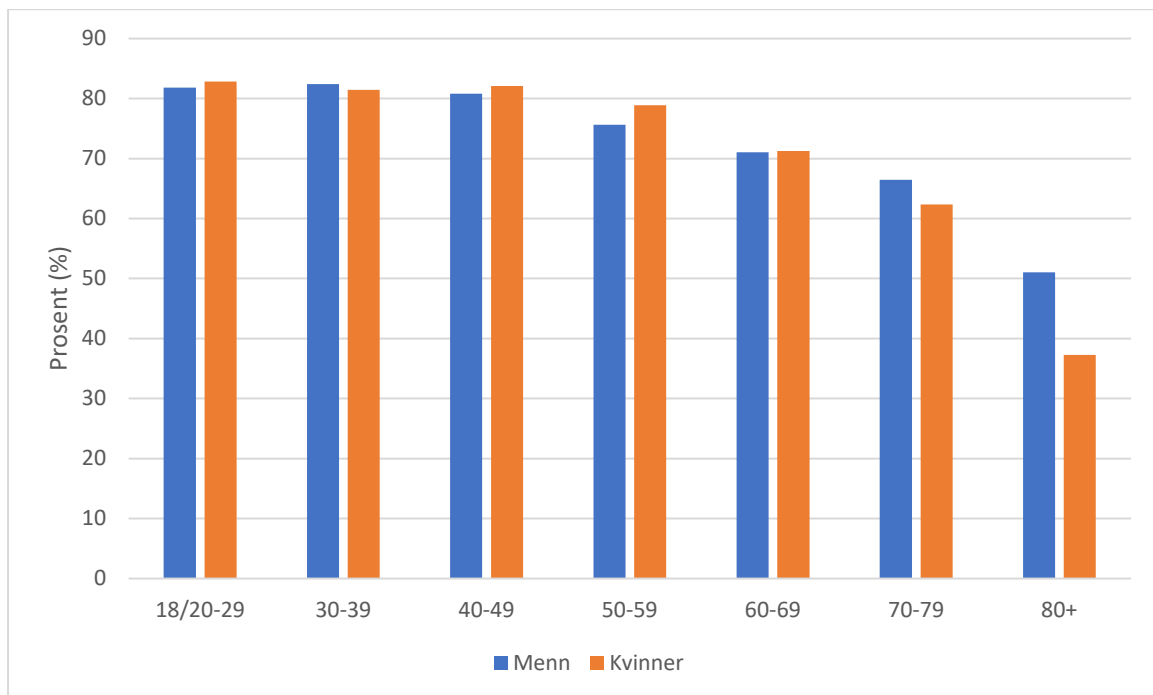

Vedleggsfigur 19 Andelen som har drevet med friluftsliv (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og aldersgrupper.

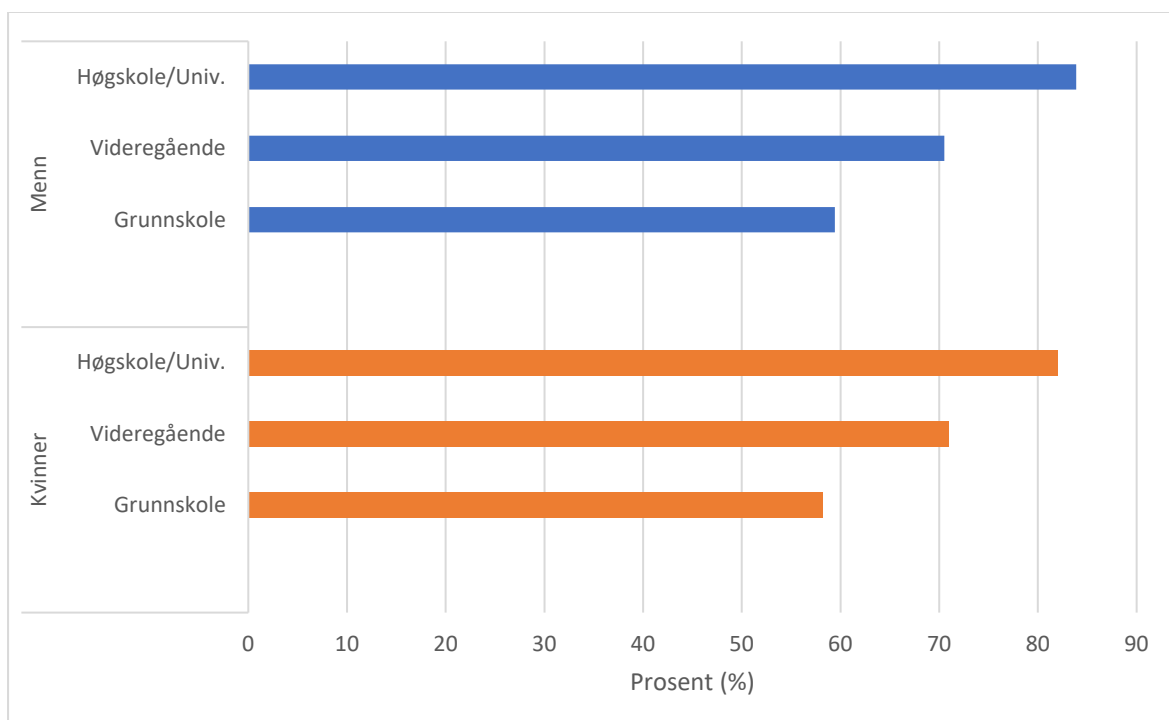

Vedleggsfigur 20 Andelen som har drevet med friluftsliv (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og utdanningsnivå i Trøndelag. 18-104 år.

3.4.3. Trening og Idrett

Vedleggsfigur 21 Andelen som har drevet med trening, idrett (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og aldersgrupper.

Vedleggsfigur 22 Andelen som har drevet med trening, idrett (1 gang eller mer siste 6 måneder) etter kjønn og utdanningsnivå i Trøndelag. 18-104 år.

